

SZERKE

Ejjei

KIADÓ

ELŐFIZETÉS

Évi

Félfé

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Évi

Hónapra

Ara 5 lej

ÚJ KELET

ZSIDÓ POLITIKAINAPILAP

X. évfolyam * 159. szám

1929 Julius 17 Szerda

* 5689 év Tamuz 9 *

Kolozsváron hirdetések a

Rudolf Mosse S. A.

Str. Reg. Maria No. 38. Tel. 4-13

és a

LLOYD EXPRESS

Str. Geln No. 20. Telefon 14-55

hirdetési irodák vesznek fel

A panamák szolidaritása

Az volt az impresszió, hogy a Lupas-féle botrányos gégetükorszállítás lesz az a pont, amelyen keresztül az új elveket és új erkölcsöket hirdető kormány meg fogja törni a tíz év óta tobzódó fanarioti erkölcsök védőárait és megkezdni végül a tisztogatás munkáját. A nyitány lendülete, amellyel a kormány a dologhoz látott, a legvérmesebb reményekre jogosítottak fel. A jelenlevők számára felejtethetetlen lesz a kamarának az a forró hangulata, drámai feszültségű ülése, amelyen Mezinescu professzor az érvek és a számok ellenállhatatlan erejével bizonyította be, hogy az államot sok 100 millió lej károsodás érte a Lupas-ügy néven ismert német jóvátételek szállításából kifolyólag. Az allegro kezdődő és egyre erősödő nyitányra következett Dan Sever egészségügyi miniszter fortissimo válasza, amelyben kemény hangon utasította vissza a parlamenti vizsgálat kiküldetésének gondolatát és kijelentette, hogy ebben az ügyben az igazságszolgáltatás lesz hivatalos kimondani a végső szót.

Nem volt-e jogos a remény, hogy a Lupas-üggyel megkezdődött annak az Angias-istállónak a kitisztítása, amelyet az ország tiszteztendő története jelenti? Okunk volt binni, hogy ha a kormány ennyi erővel és energiával jár el egy olyan politikussal szemben, aki a legmagasabb állami funkciók egyikét töltötte be, egy bizonyára példát, elrettentő példát akart statuálni és ugyanolyan kiméletlenséggel fog fellépni mindazokkal szemben, akik közprédának tekintik az állam-vagyont és életélnak a korrupció útján való meggazdagodást. Mi senkit sem gyanúsítunk. Nem állíthatjuk, hogy Lupas professzor a Román Akadémia tagját a legtávolabbi is bünyösnek tartanók ebben a kérdésben. A személy, mondhatnók egyébként is teljesen másodrendű fontosságú. Bennünket nem nevek és nem személyek érdekelnek, hanem az ügy maga, úgy, ahogy az ország közvéleményének tudatában él. Pontosan két esztendője lesz annak, hogy a sajtó ugyszólván minden héten ennek az ominózus ügynek újabb és ha lehet, fokozódóan botrányosabb részleteiről adott hírt. Mintha valaki mesterségesen akarta volna növelni a közfelháborodást, amelyet az ország vagyonának ez a hallatlan tékozlása kiváltott.

Mert az egy pillanatig sem volt kétségtelen, hogy az államot százmillió leji jóval meghaladó veszteség érte. Dan Sever egészségügyminiszter szavai után igazolommal leltük a bűnügyi vizsgálat irányítását az egyik legkiválóbb a remény, hogy ezáltal valóban kezdetet vesz a tisztogató munka, mert a vizsgálat irányítását az egyik legkiválóbb bukaresti vizsgálóbíró vette kezébe. Az ügyletnek teljesen indokolt követelése volt azért a minden felelősségérzet nélkül és nem egyszer mélyen immorális gazdálkodásért, amelyet az országnak a kormányokon változó urai a közneki verejtékekkel összehozott vagyonával folytattak. Nos, a purifikáló légrépből és egészségügyi miniszter fortissimójából lassu decrescendo lett — a nagy per, amelyet a kormány az uralkodó közérkölcsekkkel szemben indított, egy

torz grimással ért most véget, mintha egy zenekompozíció kifejezését disszonáns akkorddal akadályozná meg avatlan kéz. A vizsgálóbíró most benyújtott jelentésében a hivatalos hangon és sablonos szavakra is átszűrődő rezignációval állapítja meg, hogy az államot ugyan 123 millió lej károsodás érte, de különböző okok miatt nem terjedhet ki annak megállapítására, hogy e fantasztikusan nagy összeg elvesztéséért — amely nem egy adóemelésétől mentesítene a kormányt — kit is terhel tulajdonképpen a felelősség.

Ismételjük: bennünket nem érdekel az, vajjon Lupas volt miniszter bűnös-e a gégetükorszállítások körüli visszaélésekben. De érdekel az a tanulság és a moral amelyet az ország közvéleménye az ügy ad acta tételéből levon magának. Akkor, midőn az iparos és a kereskedő butorát 5000 lejes adótarozás fejében árverezteti el az állam — 123

millió lej bünyös eltulajdonítására nincs szankció? A Lupas-ügy távolról sem áll egyedül a büntetlenül maradt panamák hatalmas orchesterében. Egy esztendővel ezelőtt, — ha emlékeznek még — a milliárdos petróleum-panamának szédületes méretein háborgott fel az ország közvéleménye. Néhány letartóztatás, amelyet gyorsan követett a szabadlábrahelyezés és az idén ismét Nizzában nyaralhatnak azok, akik elég agyafurta és merészek voltak ahhoz, hogy rátegyék kezüket az állam tulajdonát képező hatalmas petróleumterületekre. Az ügy aktáit azóta már régen szétrágták az egerek a dambovítai törvényesek poros irattárában. De menjünk tovább. Néhány héttel ezelőtt egy kormánypárti képviselő (!) emelt a parlament tribünjéről súlyos vádakot a Cassa Padurilor adminisztrátora ellen. Dokumentumokat terjesztett be, pontos eseteket citált. Az eredmény? Az adminisztrátor mintha csak mi sem történt volna, nyugodtan és zavartalanul folytatja tevékenységét a milliárdos értékeket kezelő

intézmény élén. Az ország áll és semmit nem ért. Ha igazak voltak a vádak — hogyan maradhat helyén az adminisztrátor? És ha nem — miért nem csukják be a rágalmozót?

G. Grigore Filipescu gyűlést hívott egybe vasárnap Bukarestben, amelyen a visszaélésekkel vádolt köztisztviselők drákói szigorúságu megbüntetését kérte. A gyűlés érdektelenségbe és komikumba fulladt. Ugyan ki hinné el azt a történetek után, hogy valaha is meglakolnak azok, akik nem tudnak és nem akarnak disztigválni az államvagyon és saját zsebük között? Az egyik panama a másikat követi, a panamák szolidaritás egymással és szorosan egymással fonódó láncot alkotnak, amelyen úgy látszik, megtörik minden, a dolgok megváltoztatására irányuló kezdeményezés. Kormányok jönnek, kormányok buknak, csak egyetlen konstans és a politika hullámzásaitól mentes erő működik az ország közéletében: a panamák megdönthetetlen érdekszövetése.

Nem fog háborúra kerülni a sor Oroszország és Kína között

Oroszország Amerikát kérte fel döntőbírónak a kínai konfliktus ügyében

A mindkét részről megindult háborus izgatás ellenére is, remény van a békés megegyezésre. Az orosz kormány tagjai közül csak Karakán népbiztos akar háborút

Anglia norvég közvetítéssel hívta fel Oroszországot a diplomáciai viszony ujrafelvételére

London, július 16. Oroszország és Kína között a feszültség elérte kulminációs pontját. Mind két országban féktelenül folyik a háborúra való izgatás és a mérsékelt elemek óriási erőfeszítéseket tesznek, hogy a teljes erővel kirobbant háborus indulatokat lecsapolják. Moszkvában tegnap egész óriási méretű tüntetések voltak. A moszkvai kínai-ellenes tüntetésekben, amelyeknek során állandóan a háborút éltették, rengeteg aszszony vett részt és ami különös feltűnést keltett igen sok kínai diák. Moszkvában a kínai-ellenes tüntetések a késő éjjeli órákban értek véget. A nagykövetség épületét erős karhatalom védelmezte. Itt a tüntetés nem fajult zavargássá.

Londonba érkezett jelentések szerint az orosz-kínai konfliktus ügyében a szovjetkormány nem egészen egységes. Beavatottak úgy tudják, hogy csak Karakán népbiztos van azon az állásponton, hogy Kínát térdre kell kényszeríteni. — ha másként nem sikerül, háborúval —

Míg Litvinov helyettes külügyi népbiztos és a higgadtabb elemek a Kellogg-egyezmény miatt kiküszöbölendők tekintik a háborus konfliktust.

Moszkvában ma az a hír terjedt el, hogy a szovjetkormány Amerikát fogja felkérni, hogy döntőbíró szerepét vállalja a távolkeleti vasutak ügyében. Ezzel kapcsolatban rámutatnak arra, hogy

ebben a kérdésben az egyetlen erkölcsileg semleges hatalom Amerika, tehát a legalkalmasabb a döntőbírói szerep betöltésére.

A nankingi kormány egyébként most dolgozik a Moszkvának adandó válaszcikkjének szövegén. Ugy tudják, hogy a jegyzék békülékeny hangu lesz.

Lapjelentések szerint viszont a dél-kínai kormány felkészült a háborúra. A nankingi kormány felhatalmazta a mandzsu kormányzatot, hogy százezer embert mozgósítson és ezt a haderőt szükség esetén negyvennyolc óra alatt vesse a határra. Mandzsuriában beavatott helyen a helyzetet igen fenyegetőnek tartják. Charbinban általában azt hiszik az orosz ultimátumról, hogy vesztési kísérletnek volt szánva s itt nem hisznek a háboru lehetőségében. Charbini beavatott helyen megállapítják, hogy a nankingi kormányt nem érne váratlanul a hadüzenet sem, mert a kormánynak Nankingban hatalmas erők állanak rendelkezésére s ezeket azonnal a határra küldheti.

Angliában még mindig kizárt dolognak tartják Oroszország és Kína között a háborút.

London, július 16. Henderson külügyminiszter az alsóház mai ülésén bejelentette, hogy a kormány norvég közvetítés útján felhívta a szovjetet, külföldön meghatalmazott képviselőt Londonba a

normális diplomáciai viszony ujrafelvételi tárgyalásoknak megkezdésére. Macdonald miniszterelnök felszólalásában leszögezte, hogy

Anglia csak abban az esetben veszi fel a diplomáciai összeköttetést, ha garanciákat kap arra, hogy a szovjet nem avatkozik az ország belügyeibe.

A közvetítő szerepre azért kérték fel Norvégiát, mivel a diplomáciai viszony megszakadása óta a norvég közvélemény védi Oroszországban az angol alattvalók érdekeit.

A „Times” mai vezércikkében az utolsó jelentések alapján foglalkozik az orosz-kínai eseményekkel. A lap megállapítja, hogy a feszültség nem gyakorol ugyan közvetlen hatást az angol-orosz tárgyalásokra, de az orosz kormány részéről a feszültség további kifejeződése s egy esetleges hadüzenet rossz propaganda lenne az angol-orosz diplomáciai összeköttetések ujrafelvételi tárgyalásainál.

— A vatikáni titkos konzisztórium új hiborost választott, Rómából jelentik: A pápa ma a titkos konzisztórium ülésén hiborossá proklamálta Monsignore Schuster milánói érseket. A pápa ismertette ezután, hogy az év folyamán szózatlan fog fordulni a világ katolikusaihoz s bejelenti az év óriási jelentőségű eredményeit.

Az egész világon lezajlottak a cionista delegátus-választások

Az erdélyi választásokat megpeticionálta az Aviva-Barisszia

(Cluj-Kolozsvár, július 16. Az Új Kelet tudósítójától.) A zürichi cionista világkongresszus összetételének képe lassanként kezd kialakulni. Az egyes országok választást eredményei befutottak Londonba, amelyek, ha az utólagos petíciók a helyzetet meg nem változtatják, véglegesnek tekinthetők.

Palesztinának összesen 29 képviselője lesz a kongresszuson. Az egyesült munkáspártok 18 mandátumot szereztek, közöttük egy jemenita munkás, 5 mizrachi, 3 revizionista, 2 klálcionista, 1 demokrata, 1 nacionalista és 1 jemenita jutott ezenkívül mandátumhoz.

Lengyelországban a mizrachi 13, a centrum 5, a Hitachdut 6, a radikálisok 5, Poale Zion 3 mandátumot szerezett. A revizionisták noha 4210 szavazatot kaptak, nem jutottak egy mandátumhoz sem, mert szavazataik egyes választókerületekben szétforgácsolódtak. Így ezeket a szavazatokat a revizionista világlistához csatolják.

A csehszlovákiai 9 mandátumból a munkáspártokkal egyesült centrum 6 mandátumot kapott. A radikálisok és a Mizrachi egy-egy mandátumhoz jutottak, a kilencedik mandátumot, vagy a revizionistáké, vagy a Mizraché lesz.

Az angoliai eredmények még nem ismeretesek, valószínű, hogy két klálcionista, egy revizionista és egy Mizrachi delegátusa lesz Angliának. Az ötödik mandátum kérdése még nyit.

Franciaország egyetlen mandátumát az általános cionisták nyerték el. A párizsi választásoknak egyébként rendkívül érdekes epizódja akadt. A párizsi urnánál szavazott Dr. Chaim Weizmann, a világszervezet elnöke, aki a szavazáshoz szükséges sékelynyugtát nem tudta előkeríteni. A választási bizottságot kinosbanban érintette ez az eset, mint magát Weizmann és rövid tanakodás után

elhatározták, hogy a világszervezet elnökét igazolás nélkül is az urnához engedik.

Litvániában heves választási küzdelem után, amelynek során a baloldali cionista pártokat a hatóságok megakadályozták a propagandában, a klálcionisták, a revizionisták, a cionista-szociálisták, a Mizrachi és a Hitachdut egy-egy mandátumot kaptak.

Svájc egyetlen mandátumát a Mizrachi kapta.

Kanadában 13 delegátust választottak a mandátumok felosztása még ismeretlen.

A Regátban erős választási küzdelem után a centrum 3, a radikális párt 2, a Ceires Cion egy mandátumot kapott.

A július 28-iki kongresszust megelőzően több cionista konferencia fog lezajlani Zürichben. Így elsőnek a Keren Kajem konferencia, július 18-24-ig a Poale Zion tartja 8-ik konferenciáját, július 22-én nyílik meg W.I.Z.O. 5-ik világgkonferenciája, amelyen Lady Herbert Samuel fog elnökölni.

Itt említjük meg, hogy az erdélyi kongresszusi választást az Aviva-Barisszia csoport a zürichi igazoló bizottságnál megpeticionálta. Az Aviva-Barisszia listájának vezetői hozzánk beküldött nyilatkozatukban azt állítják, hogy a központi választási bizottság indokolatlanul semmisítette meg több helység választásának eredményét és szerintük a ténylegesen leadott szavazatok a következőképpen oszlanak meg: 1. Klal-mizrachi lista: 1238 szavazat, 2. Aviva-Barisszia lista: 1340 szavazat, 3. Hitachdut lista: 668 szavazat, 4. Revizionista lista: 320 szavazat.

Az Aviva-Barisszia ezek alapján 2 delegátust vindikál magának. A petíció ügyében a zürichi kongresszus igazolóbizottsága fog dönteni.

Pirandello nem félti a színházat a beszélő filmtől

Róma, július 16. Luigi Pirandello, a nagy olasz drámaíró, aki nemrégiben érkezett vissza Amerikából, a „Corriere della Sera” hasábjain fölötté érdekesen nyilatkozott a színház és a mozi jövődjéről, valamint a beszélőfilmről. Pirandello, akinek szempontjai és állásfoglalásai mindig érdekesek, künn Amerikában erősen figyelte a beszélőfilm küzdelmét a néma filmmel a színházak helyzetét és így állásfoglalása fölötté érdekes.

Pirandello felveti azt a kérdést: miért hiszik sokan, hogy a beszélőfilm veszélyes a színházra s miért állítják, hogy a film el fogja pusztítani a színházat?

— A színház, akár a drámai, akár a prózai színház — mondja Pirandello — nyugodt lehet, hogy nem fog eltűnni a föld színéről. Miért? Mert nem a színház az, amely mozi akar lenni, hanem a mozi az, amely színház akar lenni. A legnagyobb győzelem, amelyben a mozi reménykedik az, hogy fotografikus és mechanikus többé vagy kevésbé jó utánzata lehet a színháznak, már pedig nincs olyan utánzat, amely értékesebb lenne az eredeténél.

Pirandello szerint a mozi nem tudja fölöslegessé tenni a szót; másfelől pedig nem tudott újat adni a szó helyett. Pirandello ezt úgy érti, hogy a mozi nem találta meg azt a kifejezési módot, amely független volna a szó erejétől. Csak látvány lett belőle és így hiányzanak belőle azok a szellemi és eszmei értékek, amelyek az irodalom bűvészt alkotják és amelyeket semmi mással nem lehet kifejezni, csak az emberi szó hatalmával.

Már most — mondja Pirandello — a beszélőfilm ezt az alapvető hibát akarja kiküszöbölni, de szerinte ez nem javítja vagy súlyosítja a mozi helyzetét, hanem elmélyíti. A mozi ezáltal elveszté tulajdonképeni lényegét. Eddig meg volt számára a fejlődésnek az az útja, hogy különválék az irodalomtól, most azonban a beszélőfilm révén nem lesz más, mint fotografált és mechanikus utánzata a színháznak, ez az utánzat pedig nem éri fel a színház értékét. A színházban az élő szó az élő ember ajkáról hangzik, a beszélőfilmmel pedig nem láthatjuk a beszélő színész testét, hanem csak fényképét. Ezek a képek nem beszélnek, hanem csak látjuk őket. És amikor beszédüket mechanikusan pótolták akkor ez a beszéd természetellenes ellentétben van árnyéknyelvével és ahelyett, hogy az élet hatását tenné ránk, a gép erejét mutatja nekünk. Már pedig a gép soha sem győzheti le az élő embert.

A beszélőfilmmel Pirandello szerint az a hibája, hogy hangja sohasem lesz az ember hangja, hanem mindig a gépé. Mindenkor a gramofon és sohasem az élet. Ha technikai fejlődésnek sikerül ezt akként megoldani, hogy a képek tökéletesebbek lesznek és a beszéd is tökéletesebb, akkor a veszedelem még nagyobb lesz, mert a képek még inkább a gép hatását teszik majd az emberre, nem pedig az életét. A színház ezért maradjon mindenkor fölé a mozinak, mert a színház marad a valóság és a mozi lesz mindig az utánzat, amely keresi az utat arra, hogy hasonlítson a színházhoz.

A beszélőfilmmel azt a problémáját sem lehet megoldani, hogy mindenki

AZ URODONAL

megfiatalítja a szívet és az artériákat

Van szívdobogása?
Érez szívzsúrókat?
Ez azt jelenti, hogy
hugysava van.

Reuma

Szélhűdés

Érelmeszesedés

Elhízás

Borzasztó!!!

Normális állapotban
nem szabadna éreznie
szíve dobogását!

Közlemények:
Orvosi Akadémia
1908 nov. 10.
Tudományos
Akadémia
1908 dec. 14.

A szív, miként a többi izmok, nincs megvéve a helyi kimerüléstől, amely miatt két különböző okból is szenvedhet, de szerencsétlenségre ez a két bántalom mindig együtt jár. Legelőször erején felül kiárad, minthogy romlott, enyves vért kell szállítson, ami annál terhebb, ha a véredények, átszöve lévén hígysavkristályokkal, elvesztették rugalmasságukat és így súlyosabb munkának vannak kitéve, másrészt pedig a vaso-motorikus idegek, amelyek a szerveket irányítják, tónkremennek, minthogy egy toxikus folyadékkal vannak beivódva.

Másrészt pedig a szív szövetei indirekt módon is át lehetnek ivódva hígysavval, amely a szív izomzatában is olyan brutálisan jár el, mint a kar, a csipő, a hát izmaiban, vagy akár melyik izületben, rendellenességet provokálva, hozzájárul azonban ehhez egy súlyosító körülmény, minthogy a szív igen kényes funkciót tölt be, így könnyebben sebezhető és kevésbé ellenálló.

Mihelyst a hígysav lerakódásai a szív izmaiban, a szívburokban, vagy a szív sejtjeiben megjelennek, „miocarditisről”, „pericarditisről” vagy „valvulitisről” beszélnek. A nép nyelve azonban, amely mindig közelebb jár az igazsághoz, azt mondja, hogy a reumatizmus, vagy szélhűdés a szívre ment. Ha valaki pedig számot vet a dolgokkal, rögtön megérti e formula súlyosságát.

Mi a praktikus tanulság, amit ebből le lehet vonni?

A dolog igen egyszerű! Csak egy konklúzió lehet, az, hogy mindenáron meg kell akadályozni a hígysav túltermelést akkor, ha a szívbántalmak kezdődnek és minthogy nincs semmi jobb, sőt még csak hasonló sem az URODONAL-hoz, amely ugy oldja fel a hígysavat, mint a melegvíz a cukrot, az orvosság megvan.

Ha tehát „szúrásokat” érez a szívében, vagy szívdobogása van, jusson eszébe, hogy hígysavkristályok vannak a szervezetében.

számára érhető legyen. A néma film minden nép számára ugyanaz volt, mert mert minden nemzet látása azonos. De nyelve minden nemzetnek van és minden nemzet a maga nyelvén élt. A film minden nép számára ugyanaz volt, a színészek nem tudnak beszélni minden nyelven és a gramofon beállításai az egyes nyelvekre soha sem lehet tökéletes, mert minden nyelv más-más beszédmódot, más-más taglást, az arc más-más kifejezését követeli az embertől. A film azonban önállóságát is elveszti, mert a beszélőfilm rendezői nem lehetnek a régi

rendezők s ezeknek már színházi rendezőknek kell lenniük, vagyis a beszélőfilm mindinkább színház lesz s ha az lesz, akkor mi szükség van a beszélőfilmre, mint másolatra, amikor helyette ott van a tökéletes és megővő színház.

A nagy olasz drámaíró, mint látható, nem félti a színházat a filmtől s legkevésbé félti a beszélőfilmtől. Még csak a néma mozi sem félti. Mindenesetre érdekes a felfogása, mert Pirandello egyike azoknak, akik legvilágosabban szokták látni az irodalom és a művészet helyzetét.

Nyolc megcsonkított férfi és női holttestet találtak egy szófiai mozi pincéjében

Szófia, július 16. Az egyik belvárosi mozgóképszínház épületének pincehelyiségében az ott dolgozó munkások borzalmas leletre bukkantak.

Néhány centiméternyire a pince padlózata alatt egymás hegyén-hátán oszlásnak induló emberi testrészek hevertek. Minden egyes emberi végtagra földhányás volt borítva, a fejek és törzsek pedig valamivel mélyebben zsákokba voltak elásva.

A leletről nyomban értesítették a rendőrséget, ahonnan bizottság szállt ki a helyszínre. A törvényszéki orvosok megállapították, hogy nyolc férfi és nő holtteste hevert napokig a pince alatt. Egyes testrészeket vegyvizsgálatnak ve-

tették alá és kiderítették, hogy a csontokban és a bélrendszerben nagymennyiségű arzén van, úgyhogy nyilvánvaló hogy a szerencsétlen embereket előbb arzénnel megmérgezték, azután feldarabolták a hullákat és az elhagyatott helyen elásták.

A hullák személyazonosságát mindaddig nem sikerült megállapítani, de minden jel arra mutat, hogy politikai tömeggyilkosságról van szó. A meggyilkoltak minden valószínűség szerint a macedon nacionalista szervezet tagjai, akiket társaik tettek el láb alól. A nyomozást a szófiai rendőrség nagy apparátussal folytatja.

A törvénydelután a közián jelenteterezők, V. ter és Mirt, hogy sérelmesebbégi kölasát kérte, képviselőknyolc pontbseiket. A kisebbségi kzésára ütkekardumot teben a közigea következő

1. A közséjogi személy volt.
2. Aközséjgőve a közsé
3. Töröljé helyséigneve
4. A vármilletőleg csakdönthessenek
5. Töröljé és polgármestokat.
6. A kisebbségi tagokhoz tartozókat elölt nyilatkozott, ha mápontból nemzölni.

7. Töröljé városi és mrinti tagság
8. Az ide tanácsokat vezesse ki, ha városok vá

Bucuresti Kelet tud.) sen Pompilpanama ügrodottan miniszter a világosítást marát, hogy társainak vcsó elnök, hogy ehhez kétharmad szükséges, dönteni.

Jor igaz

Ezután a szólott hoz törvényjavak azt az a parlament — Nem — mondja, — résztvenni man a legmányaok, ha

Maniu Gyula és Bethlen György izgalmas szócátája a közigazgatási javaslat körü

A magyar párt deklarációban jelentette be, hogy nem vesz részt a javaslat vitájában

A deklaráció szerint hiányzik a javaslatból a kisebbségi autonómia, a nyelvhasználat és nem volt kilátás, hogy a kisebbségek módosítást értek volna

A miniszterelnök szerint Romániában respektálják a legjobban a kisebbségi jogokat

(Cluj-Kolozsvár, július 16. Az Uj Kelet tud.) Mint jelentettük, a magyar és szász kisebbségi képviselők a közigazgatási törvényjavaslat több intézkedésének módosítását kérték a törvényjavaslat bizottsági vitája alkalmával. A kisebbségi képviselőket Sterével az élen

az összes besszarábiai képviselők is támogatják, akik ugyancsak a reformtervezetnek oly értelmű módosítását kérték, hogy a megyék szövetségbe és a falvaknak községbe való beolváztatása ne történjék önkényes módon.

ron leszögeztett pontok alapján fog elkészülni.

Csalódással kell azonban látnia a magyar pártnak, hogy a törvény nem tartalmaz intézkedést a kisebbségek autonómiájáról. Legalább egy egyszakaszos törvényjavaslatot kellett volna beterjeszteni a kisebbségi autonómia. A legnagyobb sajnálattal kell konstatálnia, hogy a tervezet nem intézkedik a magyar nyelv használatáról. Ami pedig a decentralizációt illeti, azt a magyar párt költségesnek és a kisebbségekre nézve igazságtalannak ítéli. Végül pedig az átmeneti intézkedések abszolutisztikusak és minthogy a magyar párt amenny sem tudná a javaslat módosítását elérni, nem vesz részt a tervezet vitájában és kéri a kormányt, vegye ezt a deklarációt manifesztációnak.

Maniu szerint a kormány megteszi kötelességét a kisebbségekkel szemben

Maniu miniszterelnök rendkívül izgatott hangon, magából kikelve válaszol Bethlen Györgynek.

— Ez a deklaráció — mondja — úgy állította be a kormányt, mintha nem tartotta volna be a gyulafehérvári pontokat. Fel kell világosítanom a képviselő urakat, hogy Gyulafehérváron nem ígértünk autonómiát a kisebbségeknek. Tett

ugyan valaki ilyen javaslatot, de én magam tettem ellenjavaslatot, mit a nemzetgyűlés elfogadott.

Bizonyos jogokat biztosítottunk a kisebbségeknek, amit be is tartottunk. Ezeket a jogokat a Regét is szankcionálta. Csak csodálatomot fejezhetem ki a Regéttel szemben amiá türelemért, amellyel a romániaság évszázados elnyomása után a magyar képviselőket a parlamentbe fogadta. Főfelemmel vártam azt az időt, amikor a magyar képviselők először léptek a parlamentbe és örömmel kellett látnom, hogy a legnagyobb megértéssel fogadták ott őket.

A miniszterelnök bejelent a kisebbségi törvényt

A miniszterelnök ezután kijelenti, hogy Európában egyetlen országban sem respektálják annyira a kisebbségi jogokat, mint Romániában.

— Epen ezért — mondja — nem félünk az ilyen írott malasztól. Akik ilyen deklarációkat olvasnak fel, azok nem képviselik a magyar népet. Kérem a képviselő urakat, — mondja Maniu a többségi képviselők felé fordulva, — ne tövesszék össze a magyar népet a magyar párt vezéreivel, akik nem igazi képviselői a népnek.

Maniu végül kijelenti, hogy ez a törvénytervezet csak közigazgatási kérdésekről intézkedik.

a nyelv kérdését és a többi kisebbségi kérdésekről speciális kisebbségi törvény készül össze demokratikus alapon.

Willer dr. válasza

Maniu beszédére dr. Willer válaszol, aki kijelenti, nem várta volna, hogy ilyen durván válaszoljon a miniszterelnök a magyar párt deklarációjára. Elismeréssel adózik ő is a regátiaknak a magyar képviselőkkel szembeni türelmeségéről, ami azonban a javaslatot illeti, a deklaráció mindenben fedi a tényleges helyzetet és a magyar párt álláspontja a magyarság jövője és fejlődése érdekében jogos és indokolt.

Maniu Gyula heves összecsapása a magyar párt elnökével

A törvénytervezet ügyében tegnap délután a kisebbségi pártvezérek audienctán jelentek meg Maniu Gyula miniszterelnök, Vaida Sándor belügyminiszter és Mirto belügyi államtitkár előtt, hogy sérelmeiket előadják, Maniu a kisebbségi követelések írásba való foglalását kérte, mire a magyar és szász képviselők külön-külön összeültek és nyolc pontba foglalták össze követeléseiket. A megbeszélések végeztével a kisebbségi képviselők közös tanácskozásra ültek össze, majd együttes memorandumot terjesztettek Maniu elé, melyben a közigazgatási reformjavaslatnak a következő értelmű módosítását kérik:

1. A községek maradjanak továbbra is jogi személyek ott, ahol az eddig is így volt.
2. Aközségek beosztását tegyék függővé a községek akaratától.
3. Töröljék a törvényjavaslatból a helységnevekről szóló szakaszt.
4. A vármegyék és községek területét illetőleg csak a vármegyék és községek dönthessenek.
5. Töröljék a javaslatból az alispán és polgármester kinevezéséről szóló pontokat.
6. A kisebbségi nyelvhasználatra vonatkozólag tegyen a kormány határozott nyilatkozatot a parlament színe előtt, ha már a javaslaton ebből a szempontból nem akar változtatásokat eszközölni.
7. Töröltessék úgy a községi, mint a városi és megyei tanácsban a jogszertintli tagság.
8. Az ideiglenes városi, vagy községi tanácsokat ne a belügyminiszter nevezze ki, hanem a községek, illetve a városok válasszák meg.

Az izgalmas kamarai vita

Bucuresti-Bukarest, július 16. Az Uj Kelet tud.) A kamara ma délutáni ülésén Pompiliu Joanitescu a Lupas-féle panama ügyében interpellált, felháborodottan mutatott rá arra, hogy Lupas miniszter a vizsgálóbíróknak minden felvilágosítást megtagadott és kérte a kamarát, hogy mondja ki Lupasnak és társainak vád alá helyezését. Pop Cseső elnök felvilágosította Joanitescut, hogy ehhez a határozathoz a kamara kétharmad többségének hozzájárulása szükséges, amiről a mai ülésen fognak dönteni.

Jorga meg van elégedve a közigazgatási javaslattal

Ezután áttértek a napirendre, Jorga szólott hozzá elnöknek a közigazgatási törvényjavaslatához. Elítéli az ellenzéknek azt az álláspontját, hogy kivonult a parlamentből.

— Nem kivonulni kellett volna — mondja, — hanem itt maradni és résztvenni a vitában. Hiszen ilyenformán a legjobban tennék, az egyes kormányok, ha kész törvényeket hoznának, nem szavaztatnának.

Ezutá nanalizálja a javaslatot, hossza beszédében fejtegeti a decentralizáció előnyét, helyesnek tartja a falvak autonómiáját és fontos feladatnak a falvak fejlesztését. Nem járul azonban hozzá a tptományi fővárosokhoz. Végül a kisebbségi kérdéssel beszél és reméli hogy a törvény oda fog hatni, hogy a többségi és kisebbségi lakosság között a legjobb kontaktus fejlődjön ki.

A magyar párt nem vesz részt a vitában

Jorga után Bethlen gróf, a magyar párt elnöke emelkedik szóra és a magyar párt nevében hosszú deklarációt olvas fel. A deklaráció elmondja, hogy a magyar párt rögtön várja ezt a törvényjavaslatot és készült annak megvitatására. Igén fontosnak tartja ezt a törvénytervezetet és azt remélte, hogy a Gyulafehérvá-

Ezernyolcszáztizennégy rendőrtiszt közül csak negyvennek van egyetemi végzettsége

A kormány respektálni fogja a szerzett jogokat és csak azokat bocsátják el, akiket az utóbbi három esztendő alatt neveztek ki kellő felkészültség nélkül

(Bucuresti-Bukarest, július 16. Az Uj Kelet tudósítójától.) Tegnap számunkban röviden hírt adtunk arról, hogy a rendőrség reorganizációjáról szóló törvény alapján — amely ismeretesen egyetemi végzettséget kér a jövőben a rendőrtisztektől — 2000 jogvégzett fiatalember kéréte a rendőrtisztkarba való felvételét. A liberálisok a törvény tárgyalása folyamán tiltakoztak ez ellen a rendelkezés ellen és azzal érveltek, hogy nem az egyetemi tanulmányok teszik a jó rendőrtisztet, hanem a tehetség és a gyakorlat Joanitescu belügyminiszterhelyettes

válaszában rámutatott arra, hogy a liberálisok azért vannak a rendőrtisztkar szelekciónálása ellen, hogy továbbra is nyugodtan nevezhessenek ki minden képzettség nélkül, választási korszakot.

A „Lupta” szerint az eddigi nemtörődomség folytán, amellyel a rendőrtisztek kinevezését kezelték, az a helyzet állott elő, hogy az ország 1184 rendőrtiszte közül mindössze negyvennek van egyetemi végzettsége. Bukarestnek 364 rendőrtiszte közül tizenegyet végzett mindössze egyetemet. A szauranca-szolgálatot teljesítő tisztekkel együtt 5120 a

rendőrtisztek száma ezeknek mindössze 1 százaléka diplomás ember.

Az új kormány mindezek ellenére is könytelen a rendőrtisztek szerzett jogait respektálni. Csak azokat fogják elbocsátani, akiket az utóbbi három esztendőben neveztek ki megfelelő felkészültség nélkül és azokat, akik hamis diploma alapján jutottak be a rendőrtisztkarba. Egyébként a végzettség nélküli rendőrtiszteket meghagyják mostani rangjukban, ám olyan beosztást fognak kapni, mely felkészültségüknek megfelel.

Charles Rist ragaszkodik az újabb adóemelések megszavazásához

A kormány a nagyszerű terméskilátásokra való tekintettel el akart állni az adóemelésektől, de Rist nem enged álláspontjából

(Bucuresti-Bukarest, július 16. Az Uj Kelet tud.) Lapunk más helyén beszámoltunk arról, hogy a pénzügyminiszterium elkészült annak az öt törvényjavaslatnak az előkészítésével, amelyek a már jelzett újabb adóemelésekről rendelkeznek és amelyeket valószínűleg még a hét folyamán a parlament elé terjeszt a kormány. A törvényjavaslatok az egyenes adónak a forgalmi- és luxusadónak, valamint a bélyegilletékeknek tíz százalékkal való felemeléséről, a mozik megadóztatásáról és a késedelmi kamatnak tizenöt százalékkal való emeléséről intézkednek. Ismeretes, hogy ezek az újabb adó-

emelések nem annyira a kormány iniciatívájából, mint amennyire inkább Charles Rist utasítására tanácsára történtek, aki a költségvetési egyensúly biztosításának egyetlen megoldását látja az adóemelésekben. A kormány a törvényjavaslatokat még sem készítette el, mert időközben nyilvánvalóvá váltak a rendkívül jó terméskilátások és a kormány úgy hitte, hogy a kedvező termés az újabb adóemeléseket feleslegessé fogja tenni.

Rist most tért vissza külföldi utjáról és azonnal érintkezébe lépett a kormánnyal az adóemelésekről szóló törvényjavaslatok megszavazását sürgetve. A

kormány argumentumaira Rist azt válaszolta, hogy a költségvetési egyensúlyt még ebben az esztendőben és minden rendelkezésre álló eszközzel biztosítani kell, függetlenül attól, hogy az ez évi nagyszerű termés mikor és milyen mértékben fogja az ország gazdasági életével hatását éreztetni. A kérdést a kormány még e hét folyamán minisztertanácson fogja megvitatni, mert a parlamenti többség egyrésze és különösen az erdélyi képviselők az adóemelések ellen vannak és előbb különböző takarékosági rendszabályok keresztülvitelét követelik.

Cionista Könyvbarátok Szövetsége

(Zionistischer Bücher-Bund)

Az utolsó 15 évben sajnálatos stagnálás volt tapasztalható a cionista könyvtermelés terén, ami a cionista mozgalom szellemi életének, a cionista gondolatnak és propagandának szempontjából igen hátrányos jelenség. A serdülő zsidó generáció ennek következtében jóformán alig, vagy egyáltalában nem ismeri a cionista mozgalom szellemi alapeszméit és a felhívó cionisták is tájékozatlanul állanak igen sok elsőrendű fontossággal bíró kérdésben.

Ezen a hátrányon van hivatva segíteni a Cionista Könyvbarátok Szövetsége amelyet a Cionista Világszervezettel egyetértésben a berlini Jüdischer Verlag alapított meg, azzal a kitűzött céllal, hogy rendszeres munkával cionista olvasmányokkal egész könyvtárhoz juttassa a németül olvasni tudó legszélesebb zsidó rétegeket.

Az, aki belép a Cionista Könyvbarátok Szövetségébe, évente legalább négy kötetnyi cionista irodalmat kap előkelő kiállításban. Ilyenformán nagyobb anyagi megerőltetés nélkül mindenki egy klasszikus cionista könyvtárhoz juthat idővel amelyben helyet foglalnak a cionista és zsidó irodalom legfontosabb művei. Ezenkívül a Cionista Könyvbarátok Szövetségének tagja állandó összeköttetésben lesz a zsidó könyvpiaccal és a legértékesebb kiadványokat igen kedvezményes árban fogja megszerezhetni. Amennyiben megfelelő számú tagja lesz, a Cionista Könyvbarátok Szövetsége egész sor nagyfontosságú irodalmi vállalkozást tervez, amelyet különben nem lehetne megvalósítani.

Az első két évben a következő műveket kívánja a Cionista Könyvbarátok Szövetsége megjelentetni:

A. D. Gordon: Auswahl aus seinen Schriften.

Simon Dubnow: Das alte und das neue Judentum (A „Grundlagen des Nationaljudentums“ második, átdolgozott és teljes kiadása.)

Wladimir Jabotinsky: Geschichte des jüdischen Volkes.

Theodor Lessing: Jüdischer Selbsthass. (Zur Psychologie der jüdischen Assimilation.)

Achad Haam: Auswahl aus seinen Briefen.

Ez a program természetesen változást szenvedhet még, mert a Cionista Könyvbarátok Szövetsége tárgyalásokat folytat a cionizmus történelméhez és a zsidó jelenkor ismeretéhez kapcsolódó

több monográfia megszerzéséről.

Az egyenként körülbelül 300 oldalos, vászonkötésű négy kötet ellenében, amelyet a Cionista Könyvbarátok Szövetsége nyújt, az évi tagdíj 800 lej és ezt az összeget negyedévi előzetes részletekben is lehet fizetni. Belépési nyilatkozatokat

lehetőleg német nyelven, az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség központi irodájához (Cluj, Str. Baron L. Pop 10.) kérünk beküldeni az első negyedévi tagdíjrészlettel egyidejűleg. Ugyanott lehet a Zionischer Bücher-Bundról további felvilágosítást is kapni.

Egy kolozsvári orvos-kapitány kutyakorháccsal inzultálta a Munkás Újság két munkatársát

A szociáldemokrata-párt parlamenti képviselői útján kért elégtételt a sajtó szabadságán esett sérelem miatt

(Cluj-Kolozsvár, július 16. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kolozsvári sajtó történetében eddig szinte egyedülálló, felháborító esetnek volt színhelye a tegnapi nap folyamán a kolozsvári „Munkás Újság” szerkesztősége. A botrány hőse Brán György kolozsvári orvoskapitány, aki 19 óra tájban megjelent a „Munkás Újság” Unió uccai szerkesztőségében és a lapnak két munkatársát kutyakorháccsal inzultálta.

Az eset előzményeihez tartozik, hogy a „Munkás Újság” egyik legutóbbi számában egy cikk látott napvilágot, amelyben egy Minik Anton nevezetű bányász meghurcoltatásáról volt szó és amelyben Brán Emilt, az orvoskapitány atyját bizonyos agrárpanamával kapcsolatban aposztrofálták. Brán orvoskapitány a tegnapi nap folyamán megjelent a „Munkás Újság” szerkesztőségében és magából kikelve, az asztalt csapkodva öklével, követelte, hogy azonnal adják ki a cikk iróját, mert elégtételt akar venni magának az apját ért sérelem miatt. A „Munkás Újság” szerkesztője a sajtótörvényre való hivatkozással ezt megtagadta, majd a lap egyik munkatársa kijelentette, hogy a lapnak van felelős szerkesztője s azt a bíróság előtt felelősségre lehet vonni. Ez a magától értetődő válasz azonban annyira ki-

hozta sodrából a kapitányt, hogy magáról megfeledkezve a kezében lévő kutyakorháccsal nekiesett az újságíróknak és fejére egymásután mérte a csapásokat. Majd amikor a szerkesztőség tagjai védelmére akartak kelni megtámadott kollégájuknak, a kapitány az előszobában lévő kutyáját is segítségül hívta. Ez azonban még mindig nem volt elég. Közben még egy néhányat vágott kutyakorháccsal a „Munkás Újság” egyik szerkesztőjére. Végül is kívülről akartak segítséget kérni, de Brán kapitány, mikor látta, hogy a helyzet tényleg kezd komollyá lenni, jobbnak látta eltávozni a szerkesztőségből.

Külön passzust érdemel ebben a botrányban Cloanta rendőrszektora, a távollévő rendőrprefektus helyettesének a viselkedése, aki, amikor telefonon kérék közbelépését, kijelentette, hogy akiknek valami baja van, az jöjjön fel hozzá a hivatalába.

Az ügyről különben a hadtestparancsnokság egyik kiküldött tisztje jegyzőkönyvet vett fel, a szociáldemokrata párt viszont parlamenti képviselői útján kért elégtételt az illetékes minisztériumnál. Az újságírószervezet az újságírás szabadságának megsértése miatt a maga részéről külön meg fogja tenni a lépéseket.

A francia jobboldali lapok Briand Páneurópa terve ellen

A német demokrata párt vezére szerint Páneurópa realizálása magával hozza az „Anschluss“-t is

Páris, július 16. Az „Action Française”-ben Blainville a Briand-tervezetel kapcsolattal és kritikával részesíti a tervezetet és a hatalmak kormányait. Azt írja, hogy az európai államok evvüli működése utópia, mert a kormányok az összehívandó külügyminiszeri értekezlet helyébe időpontja tekintetében sem tudtak megállapodni. Ugyanígy megolthatlan a Rajna és Saar kiürítés kérdése is. A publicista azt ajánlja Briandnak, álljon el tervétől, nehogy azt állíthassák Franciaországról, hogy esellel próbálja azt a hegemoniát a maga részére biztosítani, amelyet más eszközökkel nem tud továbbra is megtartani.

Berlin, július 17. Erich Koch-Weser, a Reichstag tagja, volt birodalmi miniszter, mint a német demokrata párt vezetője, magához kérte az újságírókat, hogy nyilatkozzon Briandnak páneurópai koncepciójáról és arról a kérdéssel, vajjon Briand tervének megvalósítása esetén lehet-e szó a német-osztrák csatlakozásról.

— Mindig — mondotta Erich Koch Weser, — barátja voltam a páneurópai eszmének és most, éppúgy, mint valaha,

azon az állásponton vagyok, hogy Európa el fog veszni a feltörekvő új hatalmakkal szemben, ha nem eszínálja meg a szorosabb csatlakozást. Aki sokat utazott Európán kívüli országokban, nagyon jól tudja, hogy milyen kevéssé becsülik a mai öntelt Európát a világ fejlődése szempontjából.

— Briand tervo ma még nem olyan világos és körülhatárolt, hogy arról ítéletet lehessen mondani. Ma még nem lehet tudni, milyen uton akarja elérni az európai országok összefogását, azonban mindent, amit javasolni fog, feltétlenül alaposan meg kell vizsgálni.

— Németországban attól tartanak, hogy egy európai szövetség Franciaország hegemoniáját jelentené. Ez a feltevés teljesen indokolatlan, sokkal inkatlanabb, mint az a fordított feltevés, amit Franciaországban szememre vetettek, hogy egy ilyen szövetség feltétlenül Németország vezetése alá kerülne.

— Érdekes, hogy néhány francia újság Briand koncepcióját azért is üdvözli, mert azt hiszi, hogy ezzel végleges

megoldást nyer az osztrák-kérdés. Abban az esetben ugyanis, ha Páneurópa létrejönne, Ausztria nem Németországhoz, hanem Európához csatlakozna. Én a dolgokat éppen fordítva látom. Az európai csatlakozással Ausztria egész bizonyára érvényesítené a birodalomba való hazatérésének szempontjait és e szempontok ellen nem is lehet senkinek sem kifogása, mert hiszen Németország katonai hatalma nem növekednék a csatlakozás révén. Egy egységesített Európában senki nem tilthatná meg azt, hogy a nép egyrésze saját maga rendelkezék sorsa felett.

Fia öngyilkossága fölötti izgalmában agyvérzést kapott és meghalt Hugo v. Hoffmannsthal

(Bécs, július 16. Az Uj Kelet tud.) Pénagnap délután a világirodalom egyik legnagyobbikja, Hugo von Hoffmannsthal, a német új romantikai irányzat vezéregyénisége váratlanul meghalt. Hoffmannsthal, aki a halál poétája volt, öngyilkos fia temetéséről érkezett haza és nyilván nagy lelki zakalattal, előkelő ifju, a halál perében ismét életre kap, látja, hogy az életnek mégis van értelme. Ezt a gondolatot öntötte csodálatos poézisbe Hoffmannsthal és ennek köszönhetette világhírnevét. Azután már nagyobb művészi feladatok csábították, újraköltötte a világ drámairodalmának legjava termékeit, közöttük Elektrát, amit minden kultúrnyelvre lefordítottak és minden művészi színházban játszanak. A középkori misztériumokat is átdolgozta megdöbbentő utáérezéssel és csodálatos formakészéssel.

A „Jedermann” Hoffmannsthal átköltésében nemesveretű, örökbecsű irodalmi alkotás lett. 1874 március 1-én született. Tizennyolcéves korában Teofil Moren név alatt jelent meg első írása egy „Gestern” című dráma, amellyel csak kisebb kivalasztott körnek a figyelmét térítette magára. Költészete Stefan George lírája köréből indul ki. Lírai költeményei szintén sokban hozzájárultak nagy hírnevéhez. Igen előkelő és mélyenjáró műveltsége volt, aki a képzőművészeti, a zenei és filozófiai irodalom terén is vezető pozíciót foglalt el.

Az utolsó években Richard Strausz operáinak szövegét írta „Ariadne Naxosban”, „Az árnyéktalan nő” és a „Röszalovag” című opera szövegét is írta. Mesteri alkotások, amelyek önállóan is irodalmi események lennének. Az osztrák írói és művészi körök nagy végtiszességgel kívánják részesteni Hoffmannsthal, akinek temetésén minden kultúrország íróvilága képviseltetni fogja magát.

— Harmáncötmillió lejjel károsította meg egy szállítási vállalat az államot. Bukarestből jelentik: A pénzügyminisztériummal megállapították, hogy egyik liberális érdekeltségben lévő nagy bukaresti szállítótársaság család módton jutott különböző vámkedvezményekhez és harmáncötmillió lejjel károsította meg az államot. A szállítási vállalat nevét a lapok még nem közlik, miután a pénzügyi hatóságok még nem tudták megállapítani kétségtelenül a csalást. A vállalat ugyanis megtagadta a hatóságoknak bizonyos üzleti könyvek bemutatását, mire a pénzügyminisztérium az ügy kibogozását az ilfovi ügyészségre bízta.

Hirdessen az „Uj Kelet”-ben

Fürdőre, nyaralóhelyekre utazó előfizetőinket felkérjük, közöljék pontos címüket a kiadóhivatallal, hogy az Uj Keletet fűnnakadás nélkül küldhessük.

A VILÁGHIRŰ
Marcel Guerlain
illatszergyár
PARIS
közi, hogy semmi közössége nincs azokkal a cégekkel, amelyek nevével visszaélve, cikkeiket neve alatt árusítják.
MINDEN EREDETI
Marcel Guerlain készítmény egy a vezérképviselő által aláírott és lebélyegzett az eredetiséget igazoló ellenőrző szelvényt tartalmaz. Csakis speciális szaküzletekben kaphatók.

HÁZIASSZONYOKI
Háló- és gyermekszobáikat otthonosan és gazdaságosan
TUNGSRAM opál-takaróklámpa
világítja.
Szabályozható nagyobb és kisebb fényerősségre.
Nem kápráztat, kíméli a szemet.
Kapható mindenütt!

Női és férfiruhákat vegyileg fest, tisztít Unió Cluj

Szerda, 1929
Szociál
Forra
tönö
Tize
hely
Cluj-Kolo
let tud.) A
közlik rövid
szer reorga
vaslatot, am
tek a törvé
közleményei
hoz, semhog
gyakorolni a
ban már mo
a javaslat o
legalább is
volt rendsz
egyenesen e
talmaz, hogy
büntető kód
nélkül el ser
színeinek tar
tot az új bü
fogja betérj
annak egy s
dig napvilá
vénynek kü
juk közre:
Mié
reor
A törvény
ezt mindjárt
valahogy az
bírtörvényre
kolt és oly
gán javítson
gás ugyanis
klasszikus bí
lógiai elkép
az expiaciót
társadalmi re
resszióját lás
már a bünte
dani, hogy a
dekezésnek e
tul mindezen
kevésbé anti
gyógyítani k
Erre viszont
jó. Visszaes
tak elzárva
voltak elítél
társaságba f
mében egy-k
ség számba
Objektíven
mostani re
lája a bü
Ezeket a su
szetesen csal
szöbölni és
és a különb
egymástól v
Ezt a célt ak
kor az eddig
egy sokszor
hozott be.
A bő
Az eddigi
bírtörvényre
hát az új ter
dottsága szie
gondoskodás
ges bűnözők
lamosokról i
az intézmény
technikusai
Kén
sal
accu
minden erőss
uckban
leg
Ulman
vegyiáru imp

Szociális és humanista szempontok szerint szervezik át a romániai börtönöket

Forradalmi jelentőségű reformokat hoz a börtönök átszervezéséről szóló törvényjavaslat

Tizenegyfélére büntetőintézmény lesz az eddigi három kategória helyett. A nevelés és a javítás szolgálatába állítják a börtönöket

Cluj-Kolozsvár, július 17. Az Uj Kelet (tud.) A bukaresti román lapok most közlik rövid kivonatban a börtön-rendszer reorganizálásáról szóló törvényjavaslatot, amelyet a napokban terjesztettek a törvényhozó tanács elé. A lapok közleményei tulságosan kivonatosak ahhoz, semhogya objektív kritikát lehessen gyakorolni a javaslat felett. Annyi azonban már most megállapítható, hogy ez a javaslat oly forradalmi és az eddigi, legalább is az Erdélyben érvényben volt rendszerrel szemben, oly homlok-egyenesen ellenkező diszpozíciókat tartalmaz, hogy annak alkalmazása a mai büntető kódex gyökeres megreformálása nélkül el sem képzelhető. Nagyon valószínűnek tartjuk tehát, hogy a javaslatot az új büntető kódexszel egyidejűleg fogja beterjeszteni a kormány, mint annak egy szervező alkotó részét. Az eddig napvilágot látott részleteit a törvénynek kútblen az alábbiakban adjuk közre:

Miért van szükség a börtönök reorganizálására

A törvényjavaslat intenciója, ahogy ezt mindjárt az első sorok is elárulják, valahogy az akar lenni, hogy a mai börtönrendszernek egy alaposan indokolt és oly sokszor felvetett hiányosságán javítson. A mai büntetőjogi felfogás ugyanis ma már rég túl van a klasszikus büntetőjogi iskola ama ideológiai elképzelésén, hogy a büntetésben az expiaciót és a megsértett igazság és társadalmi rend egy l'art pour l'art represszióját lássa megnyilvánulni. Sőt, ma már a büntetésről azt sem lehet mondani, hogy az tisztára a társadalmi védekezésnek egy formája; a mai felfogásul mindezen a bűnözőben egy többé-kevésbé anti-szociális elemet lát, akít gyógyítani kell szociálisan kell tenni. Erre viszont a régi rendszer nem volt jó. Visszaeső bűnösök egy helyre voltak elzárva olyanokkal, akik először voltak elítélve, gyermekek kerültek egy társaságba felnőttekkel, akiknek a szemében egy-kétévi fegyház szinte dicsőség számba ment.

Objektíven megállapítható, hogy a mostani rendszer inkább volt iskolája a bűnözőknek, mint javító intézete.

Ezeket a súlyos hiányosságokat természetesen csak egyféleképpen lehet kiküszöbölni és ez: a bűnözők osztályozása és a különböző kategóriájú bűnözők egymástól való szigorú elkülönítése. Ezt a célt akarja a javaslat elérni, amikor az eddigi hármas rendszer helyett egy sokszorozott tagozottságu szisztémát hozott be.

A börtönök tizenegy kategóriája

Az eddigi hármas fogház fegyház és börtöntagozódású rendszer helyett tehát az új tervezet egy sokszoros tagozódottságu szisztémát alkalmaz, amelyben gondokodás történik nemcsak a tényleges bűnözőkről, hanem a bűnözésre hajlamosokról is. A törvényjavaslat ezeket az intézményeket egy közös terminus-technikusul „Büntető és a bűnözést

megelőző intézményeknek" nevezi. Ezek az intézmények a következők:

1. Az életfogytiglani, vagy pedig meghatározott időre kényszermunkára ítélték börtöne.
2. Súlyos börtön.
3. Az állam-fogház a büntettek miatt elítéltek részére.
4. Fegyház.
5. Javítóintézet.
6. Könnyű börtön.
7. Állam-fogház a vétségeikért elítéltek részére.
8. Ipari és mezőgazdasági büntető kolóniák.
9. Kolóniák csavargók részére.
10. Egészségi házak.
11. És végül ezeken kívül minden vármegye székhelyén külön intézmény létesül azok részére, akik kihágásokért maximálisan hathavi, vagy ha kiskorú ról van szó, háromhavi szabadságvesztésre lettek elítélve.

Az abnormalis és a kiskorú bűnözők

Azonban a tervezet nem volna konzekvens önmagával szemben, ha nem szentelne külön paragrafust azok részére, akik a mai büntetőjogi felfogás szerint nem mondhatók bűnösöknek, mert hiányzik belőlük a bűn elkövetésének képessége, de akik mindennek ellenére állandó veszélyt képviselnek a társadalommal szemben. Négyféle intézményt állítanak fel ezek részére 1. Elmegyógy intézetet bolondok részére, 2. Mennhelyeket abnormalis és veszedelmes bűnösök részére, 3. Dolgozházakat javíthatatlan megrögzött bűnösöknek, 4. Dolgoháza-

kat kéregetők és csavargók számára.

A fiatalok bűnözők büntetései kitérésének három módját ismeri a törvényjavaslat. 1. Javítóintézetek részére, 2. Kényszernevelési rendszer, 3. Intézmények a csavargó gyermekek részére.

Emberlakta helytől távol

A kényszermunkára ítélt börtönöket a törvényjavaslat szerint nagy ipari műhelyekkel fogják felzerelni. Az életfogytiglani kényszermunkára elítéltek teljesen el lesznek különítve a meghatározott idejű kényszermunkára ítélt foglyoktól.

A súlyos börtönbüntetésre ítélt börtönöket a nagyvárosoktól távol fogják felállítani, rendszerint iparvidékeken.

A kiskorúak javítóintézeit a hegyek között, teljesen távol emberlakta helytől, vagy pedig a tengerparton fogják felállítani. Az intézményekben kivétel nélkül kötelező lesz az oktatás mind azok részére, akik a büntetőintézmények vezetőinek megítélése szerint nem rendelkeznek kellő ismeretek felett. A fiatalok részére kötelező lesz a mezőgazdasági kiképzés is. A foglyok előmeneteléről az igazgatóság rendes bizonyítványokat fog kiállítani és azoknak, akik kitűnő előmenetelt és magaviseletet tanúsítottak, jogukban lesz büntetésük elengedését kérni.

Egyetemi tanárok a börtönök felügyelő-bizottságában

Az ország összes börtönét egy központi vezetés irányítása alatt fogják foly-

tatni működésüket. A börtönök legfelsőbb tanácsának tagjai lesznek: A büntetőjog és büntető perrendtartás két egyetemi tanára, a pedagógiai tanára, az idegbetegségek egy egyetemi tanára, a bukaresti táblának főügyésze, a közmunkügyi minisztériumnak az igazgatója, egy mezőgazda, egy kereskedő, valamint a patronázs intézmények közül egy kooptált tag. Kijelölés fontossággal bírnak a törvénytervezet ama §-ai, amelyek arról intézkednek, hogy a börtönök felügyelő személyzete csak szakképzett specialistákból rekrutálható.

Nagy vonalban ez volna a törvénytervezet, mely amint látható, az eddigi büntető kódex három nagy hiányosságát akarja kiküszöbölni. A büntetőintézmények differenciálásával az elítéltek osztályozását tartja szem előtt és evvel akarja megakadályozni azt, hogy a jövőben ne fordulhassanak elő olyan esetek, hogy emberek, akik néha önhibájukon kívül lettek elítélve, börtönbüntetésük leülése után, mint kiképzett bűnösök, hagyják el a börtön falait. Az abnormalis és megrögzött bűnösök, valamint a fiatalok bűnösökre való nagyobb tekintettel, a törvénytervezet viszont modern büntetőjogi felfogásnak tesz eleget, amely tudvalegőleg a fűslyt nem a bűnösök büntetésére, hanem a bűn megelőzésére fekteti. Ezt a kérdést viszont, amely eddig oly mostohán volt kezelve, lehetőleg jobb helyen megfogni, mint épen a fiatalok bűnözésénél. Hogy ez a rendszer, amely tényleg a legszűkebb intenciókkal van tele, megfelelhessen a hozzáfűzött várakozásoknak, annak mindenekelőtt egy feltétele van: haladéktalanul le kell váltani a börtönök eddigi szisztémáját. Mert ahhoz, hogy a jövőben a különböző fajta büntetőintézmények ténylegcs nevelői lehessenek, az antiszociális elemeknek, ahöz egy kulturált, kiválóan szakképzett és hivatása magaslatán álló nevelőgárda és nem pedig durva, szuronyos, legtöbbször minden emberi méltóságot nélkülöző büntetés kell. A törvénytervezet idevonatkozó paragrafusait talán a legfontosabbnak tartjuk.

Károly extrónörökös cáfolja, hogy részese volna a bukaresti komplottban

A volt trónörökös nevét méltatlanul keverték bele a fascista puccs-tervbe

(Bucuresti-Bukarest, július 16. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Stoika-féle fascista komplott felfedezése alkalmával híre terjedt annak, hogy az összeesküvés hátterében Károly extrónörökös személye áll és hogy Stoika és társai a komplott szervezésével tulajdonképpen az extrónörökösnek a trónra való ültetését követték.

A hírekkel kapcsolatban a miniszterelnökségi sajtóiroda a következő hivatalos kommunikét tette közzé:

Az utóbbi időben terjesztett tendenciózus hírekkel szemben Károly herceg július 13-iki keltezéssel Bellaméből a következő táviratot küldte a miniszterelnökségnek:

„Arról értesülök, hogy egyesek be akarják engem keverni a legutóbbi eseményekbe. Ezekről a metódusoktól mélyen indignálódva, kérem tegyenek kommunikét közzé, melyben a legkategorikusabban cáfolják meg a rólam terjesztett híreszteléseket.

Károly.

Az időközben befejezéshez közeledő vizsgálat megállapította, hogy az extrónörökös valóban tendenciózusan keverték be a Stoika-féle összeesküvésbe, mert ha az összeesküvést foglalkoztatták is különböző fantasztikus kombinációk, az extrónörökösnek ezekhez a kombinációkhoz semmi köze nem volt.

A kommunikével és az extrónörökös táviratával kapcsolatban a „Cuvantul” a következőket írja: „Megelégedéssel kell megállapítanunk, hogy ez a kommuniké mindenben megerősíti a mi lapunk hí-

reit attól a naptól kezdve, midőn a Károly herceg komplotttalásának ódiózus művében érdekeltek azt kezdték insznuálni, hogy a komplott számai — amely egyébként nem is volt komplott, csak egy gyerekség — ő hozzá vezetnek el. Ezek az insznuációk és a többiek is, amelyek mind azoktól származnak, akik

valóban szervezték a komplottot és szervezik most Károly herceg ellen — nem érdeklék meg az ő haragját, csupán megvetését. Megvetést és nyugalmat, amellyel az ösztönében és igazságérzetében biztos közvélemény követi a dinasztia és ellenségei közötti történelmi per lefolyását.

Anglia interveniált a jugoszláv—bolgár határincidens békés megoldása érdekében

London, július 16. A Daily Telegraph megerősíti azt a hírt, hogy az angol követek Belgrádban úgy, mint Szófiában interveniáltak és barátságos tanácsokkal szolgáltak a kormányoknak a két ország között felmerült konfliktus kiküszöbölése érdekében.

A Reuter távirati iroda közli, hogy Anglia belgrádi és szófiai követei a két

kormánytól tényleg közbenjártak és barátságos tanácsokat adtak a határincidensnek folytán támadt feszültség kiküszöbölésére, de sem Belgrádban, sem Szófiában nem ajánlották semleges bizottság kiküldését, mert ezzel kiszajátították volna a Népszövetségnek fentartott hatáskört.

Blatt harisnya és kötött áruházában az elárusítás tovább tart.

Blatt, Főtér 13.

Kénsav, sósav, salétromsav, accumulator sav
minden erősségben, vag. mértékben és ballonokban, gyári lerakatokban, legolcsóbban kapható:
Ullmann József és Fia
vegyszer import Oradea. — Telefon: 6-77.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja.
Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő.
Felelős szerkesztő: Jámbor Ferenc.
Bukaresti szerkesztőség: Hátszegi Ernő, Str. Lipsicani 91.
Az Uj Kelet cikkeinek utánnyomát csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

Dr. Vértess Adolfot választották meg a Jewish Agency erdélyi képviselőjének

(Cluj-Kolozsvár, július 15. Az Uj Kelet tud.) Vasárnap délután ültek össze konferenciára az erdélyi hitközségek és a nemzionista Keren Hajjeszódíztetők kiküldöttei, hogy megválasszák az erdélyi nemzionista zsidóság képviselőit az augusztus 11-én Zürichben megafakuló Jewish Agencybe.

A konferenciát dr. Jacobi Emil, a Keren Hajjeszód erdélyi kuratoriumának alelnöke nyitotta meg, üdvözölte a megjelenteket és röviden vázolta a konferencia célját. Majd dr. Szónyi Géza a Keren Hajjeszód főtitkára jelentette, hogy az előkészítő bizottság felhívására majdnem minden nagyobb hitközség és ugyancsak az összes Keren Hajjeszód bizottságok készségüket fejezték ki az alakítandó Jewish Agencybe való belépésre és kijelölték a mai konferenciára delegátusválasztó elektorait.

A kiküldött elektorok dr. Jacobi elnök indítványára egyhangulag dr. Vértess Adolf ügyvédet, a temesvári belvárosi hitközség elnökét delegátusnak, dr. Balázs Endre ügyvédet, a Keren Hajjeszód kuratorium elnökét és dr. Sebestyén József ügyvédet, a clujai ort. hitközség volt elnökét, pótdelegátusoknak választották meg.

Tartósan jóvól az angol király állapota. Londonból jelentik: A Reutter távirati iroda jelenti a késő éjjeli órákban hogy a király állapotában az örvendtes javulás tartós. Az operációval kapcsolatban utalnak arra, hogy a mostani műtét kedvezőbb körülmények között lehetett végre, mint a tévlegi operáció, mert akkoriban az uralkodónak általános vérmérgözése volt, míg most vérösszetétele teljesen az egészséges emberét mutatja.

Amikor a vádlott a hadbírósg elnökét nevezi meg tanúnak. A kolozsvári hadbírósg a tegnapi nap folyamán itékezett Nagy István felett, aki in contumaciam pár hónappal ezelőtt, kommunista összeesküvés miatt, 10 évre ítelt a hadbírósg. Nagy István azzal vádolták, hogy a gyulafehérvári ezredben, a hol katonai szolgálatait teljesítette, kommunista séjtököt szervezett. Nagy István a tegnapi tárgyaáson tagadta a várhérről bünessélekményi és hivatkozott, mint tanura, az elnököl ezredesre, aki történetesen ezredparanesnok volt. A hadbírósg mindennek ellenére bebizonyított. Nak vette a Nagy István ellen felhozott vádat és a vádlottat 2 évi fogházra ítélte.

Derült, száraz időjárás várható tovább felmelegedéssel. Budapestről jeleltik: A meteorológiai intézet időjárás-prognózisa szerint túlnyomóan derült, száraz időjárás várható, további felmelegedéssel. A hőmérséklet Budapesten ma délben 23 fok Celsius.

Öngyilkos lett egy kolozsvári cemenetező segéd. Kékertauca 65. szám alatt tegnap délelőtt 10 órakor revolverrel halántékán lötte magát Sztán István 18 éves cemenetező segéd. Tettenék oka reménytelen szerelem. Az öngyilkosságot csak későn vették észre. A szomszéd kertben Sztán István ismerősei lettek figyelmesek az öngyilkos hörgésére, a kit kevés idő múlva meg is találtak egy cseresznye fa alatt, átlőtt homokkal, vérbefagyva. A fiatalbért önkivívleti állapotban szállították be a mentőállomásra, azonban segíteni már nem lehetett rajta.

Ma dől el, hogy visszavonja-e a kormány a kultusztörvényjavaslatot

A Zsidó Parlamenti Klub megegyezés felszólította a miniszterelnököt a javaslat visszavonására. Maniu ma válaszol a zsidó képviselőknek

(Bucuresti-Bukarest, július 16. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Zsidó Parlamenti Klub, amint arról már beszámoltunk, nagy erőfeszítéseket tett, hogy a szenátusban már megszavazott kultusz-törvényjavaslatot ne terjesszék a kamara ele a Parlamenti Klub nevében dr. Fischer József és dr. Fischer Tivadar képviselők, akikhez két zsidó nemzeti parasztpárti képviselő is csatlakozott, délután 5 órakor felkeresték Maniu Gyula miniszterelnököt azzal a kéréssel, hogy a zsidó kongresszus egybehívásáig vonja vissza a kamarából a tervezetet. A két nemzeti parasztpárti zsidó képviselő kifejtette a miniszterelnök előtt, hogy nemcsak zsidó, hanem nemzeti parasztpárti szempontból is káros a javaslat, amelynek keresztülhajtása miatt a kormány rendkívül sok szimpátiát veszít el.

Ezután Fischer Tivadar tartott hosszú exozét, amelyben alapos érvekkel mutatótt rá, hogy a javaslat olyasmint akar a

zsidóságra rákötölni amit az egyetemes zsidóság egyöntetűen visszautasított. Végül Fischer József dr. emelt hangon mutatótt rá arra, az izgatott atmoszférára, amely az ország zsidóságának körében a törvényjavaslat erőszakoska váltott ki. Elmondotta, hogy Erdélyből jön, ahol kontaktust keresett a zsidóság minden rétegeinek képviselőivel, akik egyöntetűen a javaslat ellen vannak.

Miniszterelnök ur - mondotta - ez a pillanat történelmi pillanat. Ön most a romániai zsidóság sorsáról dönt. Ebben a történelmi pillanatban állítom, hogy tanácsadó létesen informáltak és a regáli, bukovinai és bészarábiai ortodoxok maguk sem kívánják különállásukat.

Maniu Gyula figyelemmel hallgatta végig a küdöttés szónokait, akiket azzal boesatótt el, hogy ma, szerdán délután fog válaszolni előterjesztéseikre.

Szép sikerrel zajlott le a Haggibbor tornaszakosztályának évzáró ünnepe

(Cluj-Kolozsvár, július 16. Az Uj Kelet tud.) Hétfőn este tartotta meg a Haggibbor tornaszakosztálya évzáró ünnepélyét. Ebből az alkalomból örvendétesen nagy számban jelentek meg az érdeklődők és meglepetéssel kellett konstátálni, hogy a Haggibbornak ez a mostohagyemekként kezelt szakosztálya az utóbbi időben milyen szép munkát végzett.

A tornaünnepélyt szabadgyakorlatok vezették be, majd korlátlo, nyújtó, gyűrjűhinta, szertorna produkciók következtek. A gyakorlatok a megjelenet közönségből az őszinte elragadtatás tapsait váltották ki. Ezek után gula és erómutatványok következtek, melyeknek befeje-

zésével Morár Albin, a Haggibbor agillamatör tréner mutatótt be általános elragadtatás mellett olimpiai gyakorlatait. Különösen kiemelendő száma volt az estnek Morár buzogánygyakorlata.

A tornaünnepély befejező számát Giskalay János beszéde képezte, aki a Haggibbor vezetősége nevében köszönetet mondott a tornaszakosztálynak és trénerének lelkes munkájáért. Magunk részéről remélni szeretnénk, hogy a jövőben fokozottabb mértékben fog megtörténni ennek a valóban nemes, de nálunk annyira elhanyagolt sportnak a Haggibbor kertein belül való kiépítése.

Újra letartóztatták az állügyészt, aki fegyveres örével fegyház helyett mulatóhelyekre vonult

(Bucuresti-Bukarest, július 16. Az Uj Kelet tudósítójától.) Annakidején nagy port vert fel az egész országban Dinu Radulescu-Niger közismert szélhámos letartóztatása, aki emlékezetesen ügyésznek adta ki magát és ebben a minőségben az egész régi királyságot és Besszarábiát végigszélhámoskította. Kiseneyi, konstancai, bacani és más helységeken elkövetett szélhámoságaiért a dorohoi törvényszék vonta felelőségre s izgalmas tárgyalás után két évi börtönre és 10 ezer lej pénzbüntetésre ítélte.

Az ítélet kihirdetése után Radulescu elhagyta a törvényszék épületét. Constantin Bujoreanu fogházór kíséretében, akinek az volt a feladata, hogy a szélhámost a börtönbe kísérje vissza. Utközben Radulescunak nem megvetendő ötlete támadt. Javasolja kísérőjének, hogy forduljanak be egy utközben levő korszmába egy ártatlan mulatságra. Az ajánlat annyira kecsgető volt, hogy az ő nem tudott ellentállni és a fogoly és kísérője egy Spirul-Haret uccai korszmába tértek be, ahol a szélhámos nagylelkűen különböző válogatott italokat kóstolgotott végig kísérőjével. A korszmából igen derült hangulatban indultak tovább, különösen az ő, aki már nem igen tudott eszelekedtetőről számotvetni. Így történhetett meg csak, hogy a börtön helyett - horribile dictu - egy fölöttébb kétes hírű éjjeli mulatóba kerültek a Strada Spitalului 9 szám alatt, amely Rebusca Tecla asszony tulajdonát képezi. Az igaz mulatság csak itt kezdődött el. Amíg az ő Radulescu bőkezűsége révén kü-

lönböző szórakozásokat keresett magának, a szélhámos szétbontotta a katonafegyverét, hogy az adott esetben nehogy használhassa. Majd egy alkalmas pillanatot felhasználva, kisuillant a mulatóból, feltúrte gallérját és angolosan eltávozott.

A szélhámosnak azonban határozottan pechje volt. Egy Cotofrei nevű festő az egyik mulató vendég észrevette, hogy Radulescu az őr kíséretében tért be és egyedül távozott el a helyiségből s értesítette a közellen levő rendőrséget. Az időközben eszméletre tért ő segítségével hatalmas hajszót rendeztek a szélhámos után Dorohoi uccán és sikerült is egy órában belül kézrekeríteni. Radulescut megvasalva kísérték vissza a börtönbe.

Megtalálták a belga király ellopott óráját. Brüsszelből jelentik: Egyik órában megtalálták a király ellopott óráját s visszaadták az uralkodónak a kedves emléket.

Öt-tíz százalékkal emelik a vendéglői árakat Bécsben. Bécsből jelentik: A vendéglői és kávéházi árakat az alkalmozottakkal történt megegyezések alapján augusztus elsejétől kezdve 5-10 százalékkal felelemelik.

Felrobbant egy odesszai gummigyár. Moszkvából jelentik: Odesszában szerdán egy gummigyár benzintörőben kővetkezésben teljesen elpusztult. A gyár tizenegy munkása meghalt.

A Saar-probléma nincs összefüggésben a rajnai kiűritéssel. Londonból jeleltik: Az alsóház ülésén Henderson külügyminiszter egyik interpellációra adott válaszában kijelentette, hogy a Saar-kérdés nem képezheti a kormánykonferencia tárgyalásainak tárgyát, mert ez a probléma nem tartozik a jövőtételi kérdéshez és nem áll összefüggésben a rajnai kiűritéssel sem. A német kormány fel akarta ugyan vetni a Saar-kérdés rendezését az összhivandó konferencián, de a hatalmak egyöntetűleg azt az álláspontot foglalták el hogy a kérdés felvetése e pillanatban nem időszerű.

Eljegyzés. Róth Ilus (Gálospetri) és Klein Gyula (Budapest) jegyzsek. Minden külön értesítés helyett.

Borzalmas robbanás a philadelphiai kikötőben. Newyorkból jeleltik: Philadelphiában több tonna dinamit robbant. A kikötői városnegyedet az explóziók után pernye- és szikraeső borította el. A szikrák lángra lobbantottak két épületet. A városnegyedet a megismétlődő explóziók miatt a rendőrség kordonnal lezárta. Az explóziók óriási károkat okoztak. A város egész tűzoltósága részt vesz az otásban. A hatalmas tüzet azonban még nem sikerült lokalizálni. A rakodópart közelében támadt tűz explóziókat okozott a kikötői dinamitraktáiban. A robbanások tizenkét hatalmas épületet igen súlyosan megrongáltak. Két épület összedült. A tüzet tíz óra hosszat tartó oltási munka után nem sikerült eloltani. A rakárakban nagymennyiségű gabona és más áru megsemmisült.

Apja bankjából százezer svájci frankot esikasztott és megszökött egy innsbrucki fiatalember. Bécsből jeleltik: A rendőrgazgatóság nagyarányú sikerkasztás ügyében folytatja a nyomozást. Bajerluger Henrik innsbrucki banktörtviselő százezer svájci frank értékű jelzálogkötvényt, továbbá nagyobb összegű készpénzt sikasztott édesapja banküzletéből, ahol alkalmazásában volt, majd barátjánjével együtt megszökött. A sikasztó, a jelek szerint Magyarország felé vette útját, ezért a bécsi hatóságok átiratban kérték a magyar rendőrséget Bajerluger letartóztatására.

Bicsad fürdő nyitva június 1-től. Elsőrangú orvosi szaktekintélyektől ajánlva a gyomor, bél, gége hurutos megbetegedése, gyomorfelekyl, vese stb. bajoknál. Ivókura, meleg árványvíz és szénsavas fürdők, hidegvíz gyógymód és inhalatórium. Strandfürdő. Állandó fürdőorvos. Napi pensió 240 lejűl. Diétás konyha. Gyógy- és zenedij nincs! Vasut, posta, távirda helyben. - Baile Biesad, jud. Sätmar.

Cocos rablóvezért megsebesítették. Konstancaól jeleltik: Cocos bandáját erőlyesen ildözi a csendőrség. A harcnak, amely szakadatlanul folyik Tulcea környékén, eddig két halottja és tizennyolc sebesültje van. A csendőrség reméli, hogy a vakmerő haramiát nem sokára ártalmatlanná teszi. A hatóságok értesülése szerint Cocos a harcban megsebesült. Felesége meghalt, társai közül elhagyott. A moesarak között lakó halászok minden lehető eszközzel zsarolják. Élelmiszert csak óriási pénzzszzgekért tud Cocos vásárolni. Elfogása már csak órák kérdése.

Montgomeryben két ház összedült és hat embert maga alá temetett. Newyorkból jeleltik: Montgomeryben két régi ház összedült. Egyik házban cipész üzem volt, amely huszonhat munkást; a másikban egy nagy áruház, mely több mint száz alkalmazottat dolgoztatott. A katasztrófa hírére tűzoltóság, rendőrség és a város összes orvosi a helyszínre tartottak, ahol már száz és száz polgári személy forgolódott a romok eltakarításánál. Eddig hat halálos sebesültet emeltek ki a romok közül. Az áldozatok száma nem sokkal lesz több, mert a házösszeomlások munkaszüneti időpontban történtek.

Rádió

Idő: 1

Szerda, július 13.
Mandits Szabolcs.
1. Lanner: Udvarhelyi.
Rossini: Haur.
cini: Pillangó.
cobly: Sibyll.
neff: Dallam.
7. Rubinstein: fállyatánca.
8. Friml: Arto.
Hirek: 9.45: A.
10.10: Nemzetk.
állásjelzés: 1.
seny. Misor:
induló: (Zygfr.
Gulon: Run M.
Thomas.) 3. F.
malom. (Zenek.
mo: Japan tá.
Kentucky bal.
Leath.) 5. Sga.
liana. (Zenek.
de Coverley.
8. A Volga fe.
mann.) 9. Urb.
tonazenekar.
Imps. (Xilophe.
tel.) 11. Morg.
guese and G.
ters: 12.25: H.
folyása. 13.
rés- és vizillás.
miszterák: 13.
ség „Morse”.
Ottokár dr. c.
„Védjük meg.
16.45: Pontos.
állásjelzés.
zef: Rádió.
szerző: 18: Csa.
Szinbáz műve.
utánja. Bura.
rának kíséret.
posta: 20: Ope.
„Pillangókis.
vonásban. Szó.
Giacosa G. Fo.
Zenéjét szere.
Belaszo David.
Polgár Tibor.
Pontos időjel.
rek. Majd Ba.
palota-nagysz.

Bécs. 20. 05:
esti hangverse.
senyénekesnő.
operett részlet.
Zenekari hang.
gus kamarazene.
kis hangverse.
monikus hang.
harmónikus.
20.30: Szimfón.
burg. 22: Bee.
„Bremen” fed.
Hangverseny.
Nigberg. 20:
strand szépe”.
Krakkó. 20.30.
20.25: Könyve.
zene. Münche.
rádió-jazz, uta.
senyek közz.
jó fedélzeterő.
vallo „Zaza”.
tése. Prága. 1.
verseny. Riga.
hangverseny.
Róma. 21: Ma.
operának köz.
Zongorahang.
Könyü zene.
Bojanovska.
senye. Misor.
Rondino, Ma.
Cajkovszky:

CSÜTÖRTÖK
óra 15. A rá.
senye. 1. Ar.
Orosz táncjele.
4. Cortopessi.
Marquisette.
Caylor. Nigge.
Lajtha. Mi fá.
téntek.

Rádió műsor

Idő: közép-európai

Szerda, július 17. Budapest. 9.15: A Mandits Szalonzenekar hangversenye. 1. Lanner: Udvari báltáncok, keringő. 2. Rossini: Hauptpöke, megnyit. 3. Puccini: Pillangókisasszony, ábránd. 4. Jacoby: Sibyll, egyveleg. 5. Rachmaninoff: Dallam. 6. Blauw: A zenélő óra. 7. Rubinstein: Kasmiri menyasszonyok fátyaltánc. 8. Tosti: Malia-szerenád. 9. Friml—Artok: Valse Papillone. 9.30: Hírek. 9.45: A hangverseny folytatása. 10.10: Nemzetközi vizelőszolgálat. Vizállásjelentés. 12.05: Gramofonhangverseny. Műsor: I. Reeder: Török-magyar induló. (Zygfriid és cigányzenekara.) 2. Gulon: Run Mary, Run. (Éneklő Edna Thomas.) 3. Ellenberg: A fekete erdei malom. (Zenekar és kórus.) 4. Yoshitomo: Japán tánc. (Zenekar.) 5. Geibl: Kentucky baba. (Éneklő Vaughan de Leath.) 6. Sgambati: Camicia Nera Italiana. (Zenekar.) 7. Daykin: Sir Roger de Coverley. (New Mayfair Orchestra.) 8. A Volga felett. (Éneklő Franz Hoffmann.) 9. Urbach: Repülő induló. (Katonazenekar.) 10. Alford: The Two Imps. (Xilophon duett, zenekari kísérettel.) 11. Morgan: The Argentine, Portuguese and Greek. (Éneklő Duncan Sisters.) 12.25: Hírek. 12.35: A hangverseny folytatása. 13: Pontos időjelzés, időjárás- és vizállásjelentés. 14.30: Hírek, élelmiszerárak. 15.30: A Magyar Rádió Újság „Morse” tanfolyama. 16.10: Radic Ottokár dr. c. egyet. tanár felolvasása: „Védjük meg természeti emlékeinket”. 16.45: Pontos időjelzés, időjárás- és vizállásjelentés, hírek. 17.10: Kertész József: „Rádió a tengeren”. Felolvasza a szerző. 18: Csalényi József, a Nemzeti Színház művészeinek magyar néptáncátutántja, Bura Sándor és cigányzenekarának kíséretével. 19.15: Rádióamatőr-posta. 20: Operaelőadás a Studióból. „Pillangókisasszony.” Dalmüt három felvonásban. Szövegét Long János L. és Giacosa G. Fordította Várady Antal. Zenéjét szerezte Puccini G. Vezényel Belaszo David nyomán írta Illica L. és Polgar Tibor karnagy. Utána kb. 22.20: Pontos időjelzés, időjárásjelentés és hírek. Majd Bachmann jazz-band a Duna palota-nagyszállóból.

Bécs. 20.05: Tarka est. 21.15: Népszerű est hangverseny Julie Szamok hangversenyekesnö közreműködésével. Dalok, operett részletek, valzerék. Belgrád. 20: Zenekari hangverseny. Berlin. 21.30: Régi kamarazene. Bern. 20.30: Szimfonikus hangverseny. Pozsony. 19: Filharmonikus hangverseny. Brünn. 19. Filharmonikus hangverseny. Frankfurt. 20.30: Szimfonikus hangverseny. Hamburg. 22: Beszélgetések közvetítése a „Bremen” fedélzetéről. Kattowitz. 20.30: Hangverseny közvetítése Varsóból. Königsberg. 20: Viktor Holländer: „A strand szépe” c. zenésjátékának közv. Krakkó. 20.30: Hangverseny. Milánó. 20.25: Könnyű zene. 22.10: Szórakoztató zene. München. 21.45: Tempó-Tempó, rádió-jazz, utána esti hírek és hangversenyek közv. a „Bremen” oceánjáró hajó fedélzetéről. Nápoly. 21.02: Leoncavallo „Zaza” című operájának közvetítése. Prága. 19.05: Filharmonikus hangverseny. Riga. 20: Népszerű zenekari hangverseny. 22.30: Gramofon tánczene. Róma. 21: Mascagni „L'amico Fritz” c. operának közvetítése. Stuttgart. 20.15: Zongorahangverseny. Torino. 20.55: Könnyű zene. Varsó. 20.30: Civinska-Bojanovska szopránénekesnő hangversenye. Műsora: Bach: Air, Beethoven: Rondino, Massenet: Air et Gavotte, Csajkovszky: Melodie.

CSÜTÖRTÖK, július 19. Budapest: 9 óra 15. A rádió háziújságának hangversenye. 1. Amadei: Suite. 2. Kumok: Orosz táncjelenet. 3. Mendelsohn: Trió. 4. Cortopessi: Rusticanello. 5. Lindsay: Marquisette. 6. Clemus: Liebesrausch. 7. Caylor: Niggerl. 8. Barna: Dolores. 9. Lajtha: Mi fáj. 10. Fenyvessy: Kiss me.

9.30. Hírek, 9.45. A hangverseny folytatása. 11.10. Nemzetközi vizelő szolgálat. 12.05. A magyar királyi honvédszolgálat zenekarának hangversenye. Vezényel Fricsay Richard zeneügyi igazgató. Mozart, Strauss és Liszt műveiből. Közben hírek. 13. Pontos időjelzés, időjárás jelentés. 14.30. Hírek, élelmiszerárak. 16. Rádió szabadegyetem. Magyar operanékesek lemezei. Radames áriája. Aidából. „Carmen” virágária. Szerenád és borsdial Faustból. Prolog a Bajjzokból. Amneris-Radames duettje az Aidából. Közben Mihalik József tanár „Az eszperantó” és dr. Lukács Pál főorvos „A nyári táplálkozás” címen tart előadást. Utána pontos időjelzés, időjárás jelentés. 17.20. Szórakoztató zene. Vezényel: Polgar Tibor karnagy. Részletek Hugenották, A bolgár hollandi, Bionzi című operákból. 18.45. Egeressy Gábor emlékirataiból felolvas Matány Antal, a Nemzeti Színház művésze. 19.25. Hangverseny. Közreműködik Pálffy Mária operanékesnő és Hütter Pál gordonkaművész. Műsoruk: Beethoven: Szonáta, Schumann: Widmung, Korngold: Ária a Holt város című operából. Saint Saus gordonkaverseny. Puccini: Ária a Turandot című operából. Strauss: Ständchen. Schumann Nachtstück. Zádor Jenő dr.: Esti harangszó. Hubay Jenő: Főzabokor a domboldalon. Kun László: Sosem nyit. 20.30. Kötemények és drámai részletek. Előadják Ürmössy Anikó és Gellert Lajos. 21.30. Lakatos Árpád saxofonművész hangversenye. 22. Pontos időjelzés. Majd Farkas Jenő és cigányzenekarának hangversenye. Bécs: 20.05. Szimfonikus hangverseny. Weber: Turandot nyitány. Tschaiowsky: Capriccio italiano. Beethoven zongorakonzert Schubert „Rosamunde” Beethoven VIII. szimfóniája. Utána esti hangverseny. Belgrád: 20.30. Szerb cigányzene. 22.05. Rádió kvartett. 23. Zongorahangverseny Berlin: 21. Hegedű és zongoraszonáták. Pozsony: 21. Hegedűhangverseny. Breslau: 22.30. Kísérleti közv. a Bremen oceánjáró fedélzetéről. utána tánczene. Frankfurt: 20.15. Pergolesi: A szolgáló, mint urinó. Mozart: Bastin und Bastine és Offenbach: Az elvarázsolt macska című operáinak közvetítése. Hamburg: 21.30. Beszélgetések és hangverseny közvetítése a Bremen fedélzetéről. Kattowitz: 20.30. Esti hangverseny. 22.45. Zenekari hangverseny. Köln: 20.45. Régi és modern tánczene. Kassa: 21. Hangverseny közvetítése Túrágából. Kattowitz: 20.30. Operatársulatok. Milánó: 20.30. Mascagni: Paraszttársulat című operájának közvetítése. Utána jazz-band. Nápoly: Pallini Shilhouette című operettjének közvetítése. Torino: 20.30. Mascagni: Paraszttársulat című operájának közvetítése Milánóból. Varsó: 20.30. Filharmonikus hangverseny. Műsor: Rossini „Tell Vilmos” nyitány. Saint-Saens: Suite Algérienne. 3. Chapuis: Ke-sa-ko. 4. Soliste. 5. Saint-Saens: Fantázia a Sámson és Delila című operából. 6. Soliste, Boccherini: Menuet. 8. Bizet Suite Arlésienne Nr. I. 22.45. Szórakoztató zene és tánczene.

Az író arca

érdekel minden könyvolvasót. 24 írói képet ingyen küld LEPAE a legnagyobb élő írók sorából.

Tíz százaléka lemekednek az adók. Bukarestből jelentik: Teianu pénzügyi államtitkár vasárnap fejezte be azoknak a törvényjavaslatoknak a megszövegezését, amelyek az adófelemlésről intézkednek. A pénzügyi államtitkár a javaslatokat átadta Popovici pénzügyminiszternek, aki a hétfolyamán a következő öt törvényjavaslatot terjeszti a parlament elé: 1. Az egyenes adók tíz százalékkal való emelése. 2. A helyi adókat 10 százalékkal való emelése. 3. A luxus- és forgalmiadó 10 százalékkal való emelése. 4. A lárványossági adó felfemlése a mozgók számára. 5. Az adóhátralékokból származó késedelmi kamatnak 9 százalék ról 15 százalékra való emelése.

Felfemlik a bor, sör és cukor illetékét és megadóztatják a szódavizet. Az új szeszadótörvénnyel kapcsolatosan a kormány elhatározta, hogy az ipari szesz adóját egyelőre változatlanul hagyja, nem emeli fel és nem szállítja le. Miután az ipari szesz jelenlegi magas adótételének érvényben tartása mellett nincs remény, hogy a kincstár bevétele a szeszadóból emelkedjen, mert az adótétel további fentartása a fekete szesz további illegális versenyét támasztja alá, a kormány új bevételi forrásokat kíván teremteni a költségvetési hiányok fedezésére. Ertesülésünk szerint a kormány felfemli a bor, a sör és cukor illetékét, illetve fogyasztási adóját. A borpárlat és a cukor illetékét a jelenlegi 1 lej 50 baniról fokoztat 2 lejre fogják felfemelni. A kormánynak további terve, hogy megadóztatja a szódavizet. A kisüvegek után 1 lej lesz a fogyasztási illeték, nagyüvegek után pedig 1 lej 50 bani, esetleg 2 lej. Az új adótételeket, illetve fogyasztási adókat a kormány minisztertanácsi határozattal kívánja életbeléptetni.

Közgazdaság

Románia exportmértéke az év első 5 hónapjában

Az elmúlt évben exportra került gabonamennyiségnek csak öt százalékát exportálta Románia ez év első öt hónapjában. Petróleumban, fában és élőállatban jelentékenyen emelkedett az export

(Bucuresti-Bukarest, július 16. Az Uj Kelet tudósítójától.) Abból az alkalomból, hogy az új vámtarifa elkészült és közelebből már életbe is lép, nem lesz érdektelen azt a statisztikát bemutatni, amely Románia exportját tükrözi vissza az év első öt hónapjában.

A kimutatásban a lefeltehetőbb az a hatalmas visszaesés amely Románia gabonaeportjában történt. Az elmúlt évi buzakivitelnek csak az 5 százalékát exportálta 1929 első öt hónapjában Románia. Jelentős és örvéndetes emelkedés mutatkozik ezzel szemben petróleumban, fában s az élőállatokban. A kimutatás szerint Románia gabonakivitele 1929 első öt hónapjában, az 1928 év megfelelő periódusához viszonyítva a következőképpen alakult:

	1929	1928
	tonna	
Kukorica	56094	361502
Buza	568	9476
Zab	37764	74754
Rozs	73	2453
Árpa	248	9044
Liszt	3188	8791
Bab	3527	—

A gabonaeport szinte katasztrófális arányu visszaesése az elmúlt évi rossz

termésnek tudható be, amely nagyrészt járult hozzá Románia gazdasági krízisének fokozásához. Ami a petróleumkivitel illeti, a petróleumtermékek exportja általában 10—20 százalékos többletet mutatna ki az elmúlt évvel szemben. 1929-ben 274.519 tonna benzint exportáltunk az 1928 évi 244272 tonnával szemben. A petróleum kivitele az idén 313492 tonna volt az elmúlt évi 253594 tonnával szemben. A fatermékek kivitele nem mutat egységes képet. A fenyőtörzs és az építkezési tölgysfa kivitele körülbelül az elmúlt évi nével felel meg. A tüzfakivitelben határozott emelkedés mutatkozik (212101 tonna az elmúlt évi 180 ezer tonnával szemben), míg a deszkakivitelben szinte ijesztő visszaesés mutatkozik (132160—370476).

Az élőállatok kivitele, a disznó kivételével fejlődést mutat. 2483 bika, (1018), tehén 1995 (793), ökör 30948 (28602), kecske 1396 (417), juh 1739 (821), disznó 40980 (90135) darabot exportáltak.

Ezek az árak képviselik az első öt hónap exportjának 90 százalékát. Kisebb mennyiségben kivitelre került még só, bőrök, hus, cukor, tojás stb.

A CFR új külföldi valutakurzusai. Bukarestből jelentik: Az államvasutak vezérigazgatósága július 15-ikétől kezdődőleg a külföldi valutákban megállapított illetékeket a következő kurzusokon számítják át: Arany frank és svájci frank 22.50. Francia frank 6.70. Német márká 40.20. Osztrák shilling 24. Pénz 29.60. Lengyel zloty 19. Cseh korona 5. Olasz lira 8.85. Szerb dinár 3. Bulgár Léva 1.35. Görög drachma 2.25. Belga frank 4.75. Danzigi forint 33.

Felozlott az épület-vasalás és pántgyárak kartellje. Ezelőtt egy évvel alacsonyabb volt a Soconet árszáma alatt a romániai bevételek és pántok központi

eladási iródaja. A kartell érvénye június 15-ével megszűnt és az érdekeltek köreiben tárgyalások indultak meg a kartell meghosszabbítása érdekében. A tárgyalások nem vezettek eredményre, a minnek az oka elsősorban az volt, hogy az Unio szatmári vagonygyár, amelynek tudvalegileg egy hatalmas és modernül berendezett osztálya tömegcikké gyártásával foglalkozik, nem kapott megfelelő kvótát és így önállóan vette fel a versenyt a kartellel szemben. Vaskereskedelmi körökben a kartell felbomlását kedvezően ítélik meg, mivel a fellépő versenytől az árak kedvező kialakulását remélik.

APRÓHIRDETÉSEK

Egyszeri közlésnél egy szó 5 lej, vastagabb betűvel 10 lej. Legkisebb apróhirdetés 50 lej. Álláskeresőknek 30 százalék kedvezmény. Apóhirdetések díja előre fizetendő. Jeltéves levelet csak úgy továbbítunk, ha portó bélyeg mellékelve van. Eljegyzési hírek díja 250 lej.

- Férjhez adnám 25 éves, teljesen árva, szolid, szép hujomát 100 ezer lej készpénz hozománnyal, nagyon szép keletgyevel, komoly, valóságos fiatal emberhez, esetleg özvegy emberhez, aki mellett jövője biztosítva lenne. Részletes levelet „Szolid” jellegre a kiadóba kérek.
- Kiadó: bevárosban utcai két szoba konyha argasztus eljére. — Cim a kiadóban.
- Félnapi elfoglaltságat keres írói alkalmasít, a nyári hónapokra, perfekt román, magyar gyors- és gépíró. C m a kiadóban.
- Mit kell tudni! Orvosi tanácsadó mindenkiért írta és megküld 12 lej bélyeg ellenében Dr. Goldberger bőrgyógyász, v. kórházi főorvos Cluj, Saguna 5.
- Sibuban 2 jó házból való, diákélmény intézmény ortodox családnál kifizető házikosztót, kényelmes lakást, fürdőszoba használattal, kaphat — Grünberger, Erzsébet-utca 17.
- Korrespondentin perfect deutsch, rumänisch und französisch möchte ein evcn uell 2 Stunden nachmittags in ein Büo korrespondieren. Adresse: „Tüchtig”.

Hirdessen az Uj Keletben

JAZOMIR

Egy hős pacifista históriája

Írta: ALEX SLANK

Fromm Ferenc hozzásegített egy kis kimenőhöz. Megbízható népfőnököt adott mellém, köszvényes földmunkást, aki őt fiút hagyott otthon, azaz csak hármát, mert kettő kint állott a fronton. Nagyon szerette a rögöt és nagyon gyűlölte a földesurat. „Kiküldöm a két fiatal, izmos fiamat, hogy megdölgöljenek a földmentett semmiháziakért — dohogott. Azelőtt igazságosabbak voltak az emberek. Azelőtt — és összeszorította az öklét — a nemesek nyeregbe vágják magukat és zsoldos sehonnai nép élén mennek a csatába. A jó dolgukért vásárra vitték az irhájukat. De most? Ők itthon vigyáznak a vagyonukra, bennünket meg fenyegetődzésével, virággal, zenezóval, fene utgy szabadság-igérettel küldenek a tűzbe. Igérgetik a szabadságot! Vagyonközösséget ígérjenek! Egyenlő jogokkal, titkos választással hitegetnek. Pütyölök rá! Adjanak földet, vagyonközösséget, igenis!”

Minden ötödik szava vagyonközösség volt, a szép, nagy ideál, ami talán azért hangzik olyan kedvesen, olyan tulvilágiasan, mert a megvalósítása olyan nagyon nehéz. Boldog voltam, hogy Magdához egy ilyen embert adtak kísérőül.

Magda feljött a fővárosba, hogy télem hallja személyesen Ferenc élete utolsó mozzanatait. Nem szépittem, semmit el nem hallgattam. Fekete bluz volt rajta és hajába fekete szallagot font.

Sokat változott.

Teljesen eltűnt lényéből az elfogódottság és a kisvárosi leányok bájos félszégése. Egy siket néniénél szállott meg odaát a budai részeken, kicsiny udvar, öblös dűzsákban oleander, galambduc, egy borzas komondor és két fekete macska. A szobák tiszták és homályosak, préselt virágszaguk voltak. Régi habitusával nagyon stilszerű lett volna itt, de az idegessége és a városiassága egészen más környezetet követelt. Meg is mondtam neki.

„Hallja Magda, soh'se hittem volna, hogy az a néhány hónap magát így megváltoztassa!”

„En nem változtam meg — felelt — csak maga nem látott mélyebben belém, mindaddig, amíg a fronta nem került. Azelőtt sem voltam holmi naïv fruska, ne higye. Ferenc látja jobban ismert, magasabbrendűnek tartott önmagánál, talán inkább csodált, semmint szeretett!”

„Ne haragudjon meg a kérdésért Magda, de szeretném tudni, mi csodálni való van egy leányon, aki még csak el sem végezte a tanítónő-képezdét?”

„Nem haragszom, csak figyelmeztetem, hogy később röstelkednie kell majd ezért a kérdésért. Bizonyára eljön annak az ideje is, amikor az embereket nem a külső körülményei, nem az iskolázottsága, vagy a származása szerint fogja megítélni.”

Makacskodtam, mert a logikai fölényemmel akartam imponálni Magdának.

„Már megbocsásson, de én oda már eljutottam és az embereket a teljesítményük szerint ítélem meg.”

„Az én teljesítményem szoros kapcsolatban van az én egyéniséggemmel, tehát magának illetet volna engem megismernie. Föltéve persze, hogy magában van egy kis emberismeret.”

Ezt fölényesen, kihangsúlyozva mondtotta, valamelyes gunnyal. Nem hagytam magam!

„Kedves Magda, ha maga egy csodálatos érdeklő nő, akkor bármennyire is költő, ezt csak megírt teljesítményekkel lehet bizonyítani!”

Kicsit elvörösödött, a boldogság pirja

volt, ime én is tudom, hogy költeményeket ír.

Azt hiszem ezzel legyőztem. Kékkharisnyás okoskodással, kicsit máflán magyarázgatott, zavaros fogalmazással.

„Kérem a költő nem feltétlenül a költeményeiben nyilatkozik meg, vannak átérzései és mítosz hallucinációi, amelyek bizonyos szférikus dinamikában énjének leglelkét mozgadják. E mozgás rezgése ömlesztik magukból azután azt az érzést és hangulatkvantumot, amikből egy költői mű megteremtődik.”

Egyideig úgy ültem ott, mintha mellbe vágta volna. Az efféle kulturhalandzsá-hoz csak az ifjú títánok újságjaiban voltam hozzászokva, de élő szóval még ilyen nem hallottam. Persze nem tartottam illendőnek nevetni, mert bizonyára ezzel végleg elrontottam volna Magdával a dolgomat. Egészen komolyan viselkedtem és előbb magamban megfogalmaztam a választ és csak azután beszéltem.

„Ezen a téren kedves Magda, nem követhetem magat, nem csak azért, mert nem vagyok költő, sem esztéta, hanem mert az új költészetet nem tudom megérteni. Nem akarom lekritizálni az új irányzatot, amelyben bizonyára van valami, hiszen nemcsak modern költők vannak, hanem vannak emberek, akik kontaktust keresnek ehhez a költészet-hez, vagyis van publikuma is ennek az új művészetnek. Én nagyon jól tudom elvezni az új festészetet, az valami leegyszerűsített szépség, ami megfelel pontosan a proletárok lelkivilágának. Program van bennük és nincs semmi ki-yaltság, inkább lendületet mutatnak, vagy valami szellemet, amint hogy a pro-

letáriátus az a réteg, amely kitermeli magából az új gondolatokat és kilöki a legszebb emberi erényeket: az elszántságot, az önfeláldozást és az emberszeretet. De a költészetüket egyelőre nem értem.”

Alapjában véve sok közöm nem volt a művészethez sem, de illyesmit olvastam, valamikor a háború első hónapjaiban és ezzel akartam mutatni Magda előtt, hogy olyan nagyon járatlan épen én sem vagyok. Olvastam valamikor Nietzsche-t is, persze sokkal többet a róla szóló ismertetésekhez és ebből valami odatapadt az agyamhoz. És bátran kivágtam:

„En kérem, Nietzsche hive vagyok és eszményem az erő és brutalitás.”

„Akkor miért hagyta el a harcot?” — pattant fel Magda.

Egészen nyugodtan feleltem, olyan biztossággal, mintha egy kiürített városba vezényelném a cugomat.

„Mert ugyanazokkal a brutális és erőszakos eszközökkel akarom megcsinálni az új társadalmat, amely a békekötés után fog bekövetkezni.”

Őszintén megvallva nem volt valami kegyeletes dolog, hogy mi itt órák hosszat eldiskuráltunk erről a témáról és csak akkor, amikor Magda nagynénje betepegett a szobába és a süket emberek jellegzetes szöles, rekedt hangján megkérdezte, akarunk-e uzsonnázni, hagytuk abba a költészetet. Már el voltunk fáradva, amikor szó esett Ferenc utolsó perceiről. Magda nem felejtett, arca sűrűn és fájdalmasan megvonaglott és mikor elmondottam neki, hogy ajkán az ő nevével halt meg, felcsuklott és ebben a csuklásban őszinte fájdalom sirt fel. Ezt szükségesnek tartom megjegyezni, mert a leányok és az asszonyok általában nem rejt a sírás mögött feltétlenül és minden körülmények között szomorúságot.

(Folyt. köv.)

SPORT

Zsidó Makkabiád lesz Palesztinában 1932-ben

A Makkabi zsidó világsportszövetség sportünnepséggel Meährisch-Ostrauban

M.-Ostrau, július 16. Az Új Kelet tudósítójától.) Az utazó, aki néhány nap előtt Morvaországon utazott át, egy ritkán látható jelenséget tapasztalt. A legtöbb pályaudvar virággal és kék-fehér zászlókkal van felszítve. A hatóságok előzékenységének a jele ez, amellyel az Európa minden országából és Palesztinából, Csehszlovákiába érkező zsidó tornászokat fogadták, akik a Makkabi 10 éves fennállásának ünnepségeire gyűltek egybe.

Június 27-én a zászlódiszben pompázó Meährisch-Ostrau a vendégek sokasága lepte el és 250 delegátus jelenlétében folyt le az ünnepi megnyitás a National szállóban. Nagy ünneplésben részesítették Palesztina képviselőit, többek között felszólalt a budapesti VAC képviselőiben megjelent Dückstein tanár is, a VAC 60 tagú tornászcsapata azonban állítólag a magyar sportszövetség tilalma folytán nem vett részt az ünnepségeken.

A Lord Melchett védnöksége alatt működő konferencia legfontosabb eredménye, hogy a Makkabi világszövetség teljesen a cionista szövetség programját tette magáévá és elhatározta, hogy 1932-ben megrendezi Erec Izraélben a zsidó olimpiadot, illetve Makkabiadot. Több napon át tartottak a különböző sportjátékok és versenyek, amelyekhez a konferenciák egész sorozata kapcsolódott. Szombat este nagy fogadó-est volt a ven-

dégek tisztelőtára, mely alkalmából a „Deutsches Haus” hatalmas terme nem tudta befogadni az érdeklődő közönséget. Több mint 2500 ember volt a teremben, úgy, hogy két külön helyen kellett újabb gyülekeket rögtönözni. A helybeli zsidó énekkar üdvözlő éneke után a hitközség elnöke, majd dr. Bloch és dr. Wohlstein a cionista Executiva nevében üdvözölték a kongresszust. Nagy szenzációt keltett a berlini zsidó hitközség elnökének Kareszkynek a beszéde, amely után a jugoszláviai Makkabi tornamutatóványai arattak nagy tetszést.

Vasárnap folyt le a világ minden részéből összesereglett zsidó tornászok ünnepélyes felvonulása. Hatalmas 5-10 sorban egymás mögött álló közönség lepette el az uttestet, amelyen a felvonulás elhaladt. A menetet egy díszes lovascsapat nyitotta meg, a lovasok fehér ruhában és kék sapkában. Ezután a védnökség autói, majd az egyes országok delegátusai és ezek után vég nélküli sorokban a tornászok és sportolók tarka drosszeikben országok és városok szerint csoportosítva kék-fehér zászlók alatt, egyesületi jelvényekkel. A menet felvonulása két órán át tartott. Délután folyt le a sportünnepség, amely a program zsufoltsága dacára is gyorsan és zavartalanul folyt le. A mutatóványok fénypontját az egyesített férfi és női tornászcsapatok szabad gyakorlatai képezték. Az új zsidó

generáció, az izom-zsidóság eme teljesítményei büszkeséggel és lelkesedéssel töltöttek el mindenkit.

A könnyű atlétikában a berlini Bar Kochba, a prágai Haggibbor és a bécsi Hakoach küzdöttek egymással. Az 5000 méteres távfutást, a berlini Bar Kochba tagja, Katz nyerte, a stafétát a bécsi Hakoach, ugyancsak ez nyerte a 800 méteres futást. Az atlétika után futball-mecs volt, a prosznitzi Makkabi és a prágai Haggibbor között, a bécsi Hakoach és az osztrai sportklub között hockey mérkőzés folyt le ugyanekkor. Az ünnepség este bállal fejeződött be, amelyen a díjakat osztották ki.

SZÍNHÁZ — MŰVÉSZET

A Magyar Színház műsora:

Szerdán 5 és 7 óraker: Szilveszter Párisban. (Két amerikai nyaralór: kalandjai Párisban. 8 felvonás. Ujdonság. Másfélórán át tartó kacagás. Ezenkívül: Foch marshall életének főeseményei és Fejedelmi pompájú temetése Párisban. A marsall látogatása Bukaresten és Gunginban. (Naponként csak két előadás: 5 és 7 óraker. Helyárak: 20, 20 és 10 lej.)

Szerdán este 9-ker: Salamon Béla vezette és mellett a Budapesti Torfőkörű Színpad teljes kabaré-együttesének bucsvendégjátéka. Sorozat 427.)

Csütörtökön 5 és 7 óraker: Paradicsom, vagy nizzai éjszaka. (Az angol filmgyártás világhódító rekord-ujdonsága.)

Csütörtökön este 9 óraker: Körösladányi, az európai híri szuggesztör telepatikus szuggeszciós és távollátó előadása. Hatvan szenzációs szám. (Esti előadás, délutáni mérkelt helyárakkal.) Sz. 428.

Pénteken 5, 7 és 9 óraker: Paradicsom vagy nizzai éjszaka.

Szombaton 5 és 7 óraker: Paradicsom vagy Nizzai éjszaka.

Szombaton este 9-ker: Az utolsó fátyol (Péregi Oszkár és társulatának vendégjátéka. Ujdonság, először. Bencdes helyárak. Sorozatszám 429.)

MOZI

CORSO-filmszínház műsora:

Szerdán 5, 7, 9 óraker: A szerelem pacifista. Főszereplők: Evelyn Holt és Henry Stuart. Amerikai burleszk, 2 felvonásban.

Csütörtök 5, 7, 9 óraker: A szerelem pacifista. Főszereplők: Evelyn Holt és Henry Stuart. Előjáték: Amerikai burleszk, 2 felvonásban.

Pénteken 5, 7, 9 óraker: Premier! Az őszi szezon megjelenéséből egyik legnagyobb film szenzáció: Az élő holttest. Főszereplők: Mária Jakobini, W. Podowkin.

GRAND

nyári mozgó műsora, városháza udvarán

Szerda: Senorita, az ostoros asszony. Fősz: Beke Daniels és James Hall. Ezenkívül nagyszerű kísérő műsor.

Csütörtök: Senorita, az ostoros asszony. Fősz: Beke Daniel és James Hall. Ezenkívül nagyszerű kísérő műsor.

Amerikai mintára férfiöltöny vasalás 15 perc alatt 30 Lei Czinknél, Cluj.

Nyomatott a „Cartea Românească” környegőgépén, Str. Dorobantilor 14-16.

SZERKESZT
Ejeli tel
KIADÓHIVAT
Str. B
ELOFIZETÉS
Egész é
Féle
Negy-
Egy hón
X. évfolya
1929 ju
• 5689

A sze
egy lej

Másfél lej ne
érdemes vezet
azonban nem
nem újabb 1 le
szegény ember
allamkassza ko
nem is üres,
deficittel. Ezt a
nak köszönhető
könyökig vájka
lan. A kormány
a hirhét tolvá
tani az elünte
dekát és ilyen
ter egy regény
zával nap-nap
talál ki, hogy
két gyűjtse ös
dokat.

A pénzügyi
megint közszük
alkalmasabban
fél lej illetéke
sorsra méltó s
adóemelés kö
ötlet pontosan
tadni. Hiszen a
sem fér bele t
gény emberébe
hogy a tolvajol
lyukak betömés
bea járuljon h
a gazdag embe
Mióta külön
de biztosan e
mány, megszárt
gitotta meg a
let kell fizetni
a gyufaért és a
galmi illeték
csak a nagy t
rövidesen sor

Ha összeszá
lejeket, amenny
rek és a külö
nak emelésé
megek életét, a
szegényebb po
naponta életst
köll megfizess
vára, hogy ke
zadja ki a de
Érthetetlen.
párti kormány
minden megr
éges parasz
épen az adók
a legközvetlene
lampolgarok n
dotlan antide
ál. A fogyaszt
temája is ho
van a demo
Ezeknek az il
e monopol ja
okkék drágít
hangolható ös
célkitűzésekkel
Nem vonja
az államkinest
zében van. Az
kifogása, ho
helyzetből az
bálja utra a
egyensúlyt me
azt nem értjü
miért nem tő
A roppant vag
az adóprés leg
kenyergondokk
szelhetetlen tar